

Надія Кравцова
Алла Савчук

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ

3 частина

2

Клас

Видавництво

«Підручники
і посібники»

ДЕРЖАВНИЙ ПРАПОР УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ГЕРБ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ

*(слова Павла Чубинського
музика Михайла Вербицького)*

Ще не вмерла України ні слава, ні воля.
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці,
запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
і покажем, що ми, браття, козацького роду.

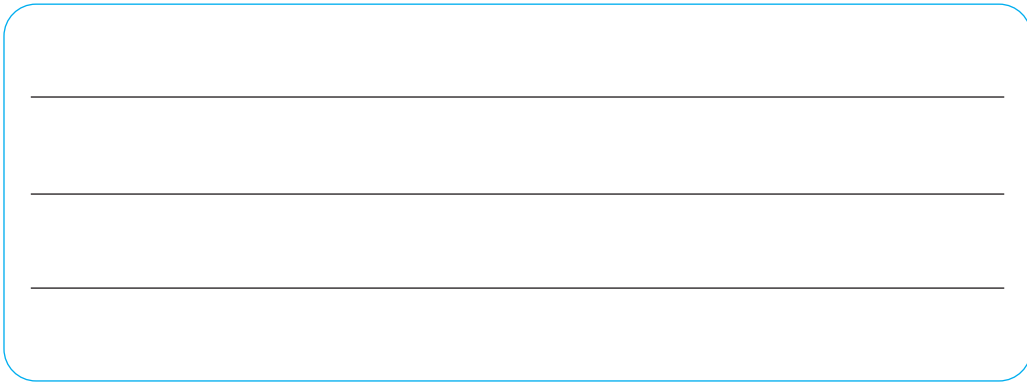
Надія Кравцова
Алла Савчук

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ

Навчальний посібник для **2** класу
закладів загальної середньої освіти

(у 4-х частинах)

Частина 3

Тернопіль
Видавництво «Підручники і посібники»
2024

Навчальний посібник створено
до Типової освітньої програми,
розробленої під керівництвом О. Я. Савченко

Схвалено для використання в освітньому процесі
(у Каталозі надання грифів навчальній літературі
та навчальним програмам № 2.0283-2023)

Дорога другокласнице! **Дорогий другокласнику!**

Продовжуй досліджувати таємниці української мови. Навчайся грамотно писати, висловлювати усно й письмово свої думки.

Дізнавайся про красу і неповторність української мови. На тебе чекають нові яскраві й незабутні зустрічі з кращими творами сучасної літератури. Разом з персонажами ти поринеш у світ пригод, пізнаєш прекрасний світ природи, поміркуєш про необхідність бережливого ставлення до тварин. А ще — прочитаєш про дружбу, правдивість, взаємодопомогу, милосердя.

Вивчай, досліджуй, бережи рідну мову! Дбай про чистоту свого усного й писемного мовлення!

Авторки

Українська мова

- ігри, ребуси, квести
- мовні дослідження
- щоденні 5
- робота в парі, групі
- корисна інформація

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

Пограйся

Досліди мовні явища

Попрацюй в парі, групі

Робота зі словами

Письмо для себе

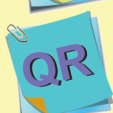
Спиши, запиши, випиши, наведи

Вибери завдання

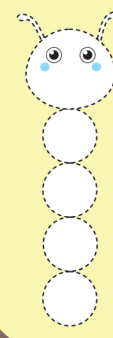
Підказка, порада, нагадування, правило

Зіскануй, переглянь відео, прослухай аудіофайли

Перевір себе

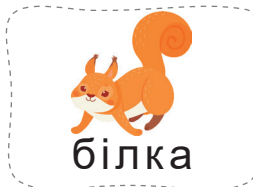
Оціни свою роботу:

- зафарбуй знизу вгору стільки кружечків, наскільки вдало, на твою думку, ти виконав / виконала завдання
- намалюй ротик, що відображає твій настрій на уроці

ПРЯМЕ Й ПЕРЕНОСНЕ ЗНАЧЕННЯ СЛОВА

1. Вправа «Квест».

З останніх букв кожного слова склади нове слово.

я ю є і ї ж а к ї ж а к о к

Побудуй звукову модель слова.

Запам'ятай його вимову та написання.

їжа́к

2. Проведи мовне дослідження.

Крок 1. Знайди в тлумачному словнику значення слова *їжак*.

Крок 2. Розглянь малюнки. Чому, на твою думку, зачіска має назву *їжак*?

тварина

зачіска

3. Прочитай текст. Що було для тебе новим?

Слова вживають у прямому та переносному значеннях. Слово *їжак* у прямому значенні — тварина, у якої є голки, що стирчать у різні боки. У переносному значенні *їжаком* називають зачіску, коли коротке волосся стирчить, як голки на їжакові. Отже, слова в прямому значенні — це звичайна, повсякденна назва предмета, дії, ознаки.

4. 1. Прочитай сполучення слів. Визнач, які з них вжито в прямому значенні, а які — у переносному. Чому ти так гадаєш?

Швидкий потяг. Швидка думка. Теплий погляд. Теплий борщ.
Золота обручка. Золота осінь.

2. Виконай завдання на вибір.

● Випиши сполучення слів, ужиті в прямому значенні.

● Випиши сполучення слів, ужиті в переносному значенні.

3. Перевірте роботу одне в одного. Чи правильно вписані сполучення слів? Чому ви так вважаєте?

5. 1. Прочитай і відгадай загадки.

1. Без сокири і дрючків ставить міст через річки. (зором) 2. Що росте догори коренем? (акьлуруБ) 3. Скатертина біла увес світ накрила. (гінС).

2. У якому значенні вжито слова для складання загадок?

а) у прямому значенні

б) у переносному значенні

3. Спиши дві загадки на вибір.

6. Склади речення про себе на уроці української мови, використовуючи слова лише в прямому або переносному значеннях.

ЧАСТИНИ МОВИ

ПОНЯТТЯ ПРО ЧАСТИНИ МОВИ

10.

Вправа «Квест».

1. Обведи зазначені букви.
2. Склади із них слово.

дя ел тл дятел дятлик

Побудуй звукову модель слова.

д^ятел

Запам'ятай його вимову та написання.

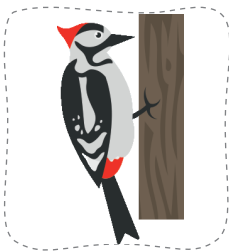
11.

1. Прочитай текст. Переглянь відеоролик. Що ти знаєш про дятла?

Переполох (уривок)

...Аж то **дятел** **прилетів** жуків шукати.
У нього **дзьоб** міцний і **лапи**, мов гачки. **Чіпляється** дятел за кору дерева й **лазить**, куди захоче, — угору, униз, в один бік, у другий бік. Лазить весело по деревах і — стук-тук дзьобом, тук-стук...

Олександр Копиленко

2. Випиши слова, виділені синім кольором.

Це група слів, які відповідають на питання **хто? що?**

3. Випиши виділені слова.

Це група слів, які відповідають на питання **що зробив? що робить?**

--	--	--	--	--	--	--	--

4. Доповни ланцюжок слів.

Дятел (**який?**) працьовитий,

--	--	--	--	--	--	--	--

12. 1. Прочитай. Що нового ти дізнався / дізналася?

Зелений дятел — рекордсмен серед птахів України. Адже має найдовший язик, довжина якого — аж **чотирнадцять** сантиметрів! Птах може висунути його на відстань, яка перевищує довжину дзьоба в **чотири** рази!

2. Випиши виділені слова.

Це група слів, які відповідають на питання **скільки?**

--	--	--	--	--	--	--	--

13. Проведи мовне дослідження.

Крок 1. Прочитай вписані слова. На які питання вони відповідають?

Крок 2. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.

Слова можна об'єднати в групи залежно від того, яке питання ми до них ставимо. Такі групи слів називають **частинами мови**.

14. Відгадай загадку. Підкресли слова, що відповідають на питання **хто? що?**.

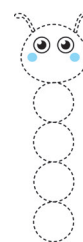
Розцвіли червоні квіти
взимку на гіллястій липі.

Радість діткам — на дворі
диво-птахи

Марія Пономаренко

15. Що корисного ти дізналася / дізнався сьогодні на уроці?

СЛОВА, ЩО НАЗИВАЮТЬ ПРЕДМЕТИ (ІМЕННИКИ)

16. Прочитай слово за кодом.

1	2	3	4	5	6
е	и	і	м	н	к

Код: 3, 4, 1, 5, 5, 2, 6.

17. Прочитай вірш. Про кого чи про що в ньому йдеться?

Вас вітає пан **Іменник!**

Хто? чи *що?* — питай у мене.

Назви всім даю я вдало,
тож роби зі мною вправи.

Ніна Колодяжна

Вивчатимемо іменник!

Хто?

Що?

Назви
предметів

розвага ад зв забава

18. Розгляньте малюнки. Яке запитання поставите, коли не впізнаєте героя казки? Як запитаете, коли не впізнаєте предмет?

Питання **хто?** ставимо до назв людей і тварин.

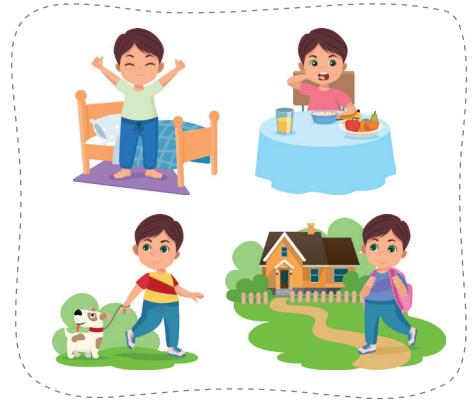
Питання **що?** ставимо до всіх інших предметів.

19. 1. Прочитай. Як ти гадаєш, який настрій в автора вірша? Поясни, чому ти так гадаєш.

Вікенд*

Тиша. Сон. Будильник. Ранок.
Мама. Тато. Джек. Сніданок.
Сумка. Термос. Ковбаса.
Ліфт. Автобус. Шлях. Краса!

Григорій Фалькович

* Вікенд — час відпочинку та розваг від суботи до понеділка.

2. Виконай завдання на вибір.
● Випиши три слова, які відповідають на питання **хто?**
● Випиши три слова, які відповідають на питання **що?**

20. 1. Прочитай речення, доповнюючи їх словами для довідки.

Великий, як (**хто?**) Легкий, як (**що?**) Полохливий, як (**хто?**) Твердий, як (**що?**)

Слова для довідки: камін(ь), слон, пір(')їнка, заєц(ь).

2. Спиши три речення на вибір.

21. На які питання відповідають ці слова? З'єднай слова з відповідними комірками.

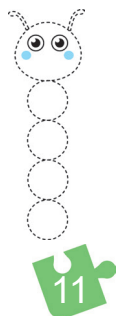
хто?

консультант

магазин

продавчиня

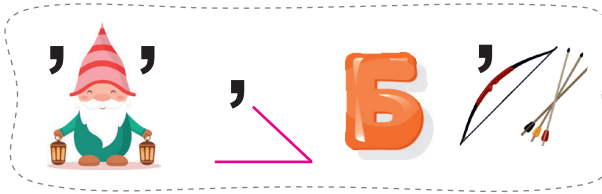
що?

22.

Розгадай ребус.

Побудуй звукову модель слова.
Запам'ятай його вимову та написання.

ноутбук

оу ноутбук у ноутбуку

23.

1. Прочитай текст. Після кожного речення став позначку.

— я це знав / знала

— я цього не знав / не знала

— це суперечить тому, що я знаю

— я хочу про це запитати

Геймери — це люди, які багато часу проводять за комп'ютерними іграми.
Але хіба гра може бути шкідливою?

Виявляється, може. Комп'ютерні ігри, якщо зловживати ними, можуть дуже захопити людину віртуальним* світом і подіями в ньому. Тоді складно самотійно повернутися до справжнього життя.

* Віртуальний — вигаданий, несправжній.

2. Чим для тебе є ноутбук, комп'ютер?

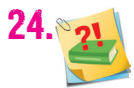
а) іграшкою; б) джерелом інформації; в) марнуванням часу.

3. Випиши з тексту слова, які відповідають на питання **хто?**

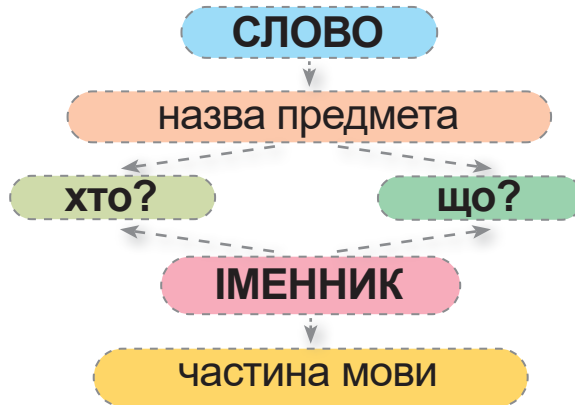
--	--	--	--	--	--	--

4. Пригадайте правила роботи з ноутбуком.

24. За допомогою схеми досліди, що таке **іменник**.

Слова, що називають предмет і відповідають на питання **хто? що?**, — це **іменники**. Іменник — це **частина мови**.

25. 1. Прочитай уривок вірша. Знайди й выпиши шість іменників (слів, що називають предмети).

Іменник любить називати земля, країна, сонце, мати,
завжди на ймення кожную річ: печаль і радість, день і ніч.

Володимир Верховень

2. Перевірте одне в одного правильність виконання завдання.

26. Запиши три будь-які іменники.

27. Гра «Так чи ні?». З'єднай твердження з правильною відповіддю.

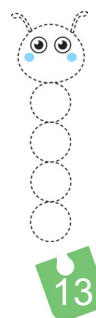
так

Іменники називають предмети.

Іменники відповідають на питання *який? яка?*

ні

Слова *ліс, зайчик* — це іменники.

28. Випиши пропущені букви і прочитай слово.

?арасóлька, ві?ші, ч?тáння, зозу?я, Укр?їна, б?жолá, К?їв.

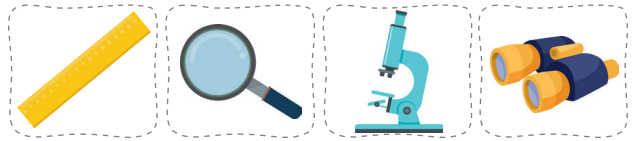
□ □ □ □ □ □ □ □

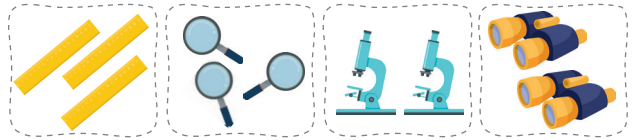
ш стр прилади пристрої

29. Проведи мовне дослідження.

Крок 1. Розглянь малюнки. Як ти гадаєш, на кожному з них зображено один предмет чи багато?

Крок 2. Розглянь малюнки. Як ти гадаєш, на кожному з них зображено один предмет чи багато?

Крок 3. Зроби висновок.

Слова, які називають предмети (іменники)

- а) можуть називати один предмет;
- б) можуть називати багато предметів.

Крок 4. Порівняй свій висновок із правилом.

Слова, що є назвами предметів (іменники), можуть називати **один** предмет і **багато** предметів.

30. З'єднай слова з відповідними комірками.

один предмет	дзиґи дзиґа лялька лялькі	багато предметів
-------------------------	------------------------------------	-----------------------------

31. 1. Переглянь відеоролик. Які досліди ти можеш показати однокласникам / однокласницям? Розкажи.

Молекули — найменші частинки.

2. Запиши іменники у відповідні колонки.

Пакет, пакети, олівці, олівець, океан, океани, цукерка, цукерки.

один предмет

багато предметів

пакет

пакети

32.

1. Які українські народні ігри ви знаєте? На дозвіллі пограйте в гру «Горюдуб».
2. Прочитайте правила гри. Виконайте завдання за вибором.
 - Підкресліть серед виділених іменників ті, що називають один предмет.
 - Обведіть серед виділених іменників ті, що називають багато предметів.

Горюдуб

Усі діти стають по двоє, взявшись за руки, — пара за парою. Одна дитина — «горюдуб» — попереду на віддалі й співає: «Горю, горю, палаю, кого схочу, спіймаю. Раз, два, три! Біжи!» Перша пара біжить до «горюдуба» і, розірвавши руки, намагається обігти його з двох боків і знов з'єднатися. Якщо «горюдуб» когось упіймав, то стає з ним позад усіх, а хто залишився без пари, стає «горюдубом».

33.

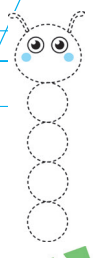
- Пригадай дорогу до школи. Що ти бачив / бачила? Запиши три іменники, які називають один предмет.

--	--	--	--	--	--	--

34.

- Яку корисну інформацію ти дізнався / дізналася сьогодні на уроці?

35.

1. Утвори з поданих букв якомога більше іменників (назв предметів). Запиши.

2. Доведіть, що це іменники.

Підказка. Я вважаю, що це _____. Тому, що _____ Я можу довести це на прикладі _____.

36.

1. Прочитай текст.

Виріс над річкою невеличкий лісок. Росли там усякі дерева: **дубочок, береза, вільха, осика, сосна, ялина.**

2. Скільки предметів називає кожне виділене слово?

а) одне дерево; б) багато дерев.

3. Випиши в стовпчик іменники — назви дерев. Через риску запиши слова, які означають багато предметів.

Зразок. Осика — осики.

37. Прочитай. За зразком запиши пари слів: від іменника, який відповідає на питання **що?**, утвори іменники, які відповідають на питання **хто?** Якщо потрібно, користуйся словами для довідки.

Зразок. Школа — школяр, школярка.

Сад, море, Україна, рід.

Слова для довідки: садівник, українка, морячка, садівниця, родичка, моряк, родич, українець.

Blank handwriting practice lines for exercise 37.

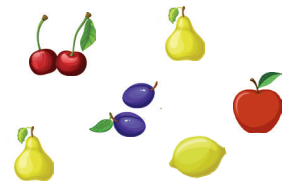
38. Прочитай. Закресли «зайве» слово. Поясни свій вибір.

Лисиця, вовк, лосі, заєць, їжак.

Річки, ставки, озеро, моря, океани.

39. 1. Розшифруйте слова. Змініть їх так, щоб вони називали один предмет. Запишіть.

Нимоли, нішви, свили, гшіру. **Зразок.** Лимон.

Blank handwriting practice lines for exercise 39.

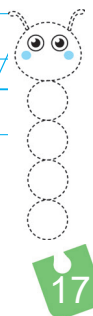
2. Добери серед розшифрованих слово до поданої звукової моделі

≡	●	—	●	—	—	●
---	---	---	---	---	---	---

. Запиши. Поділи його для переносу.

Blank handwriting practice lines for exercise 39.

40. Яку корисну інформацію ти дізнався / дізналася сьогодні на уроці?

Урок розвитку мовлення «Для чого лисиці хвіст»

41. Утвори слово.

малина
2-й склад

сито
1-й склад

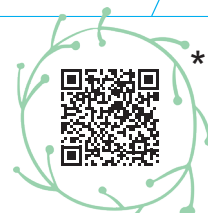

синичка
3-й склад

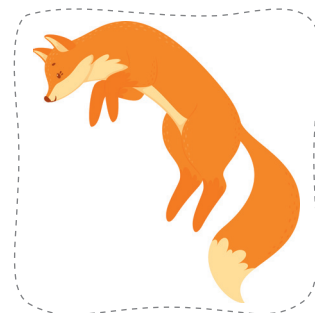
М Ми ммиця ммичка

42. 1. Переглянь відеоролик.
2. Що для тебе було новим?

Лисиця-танцівниця

Лисиця дуже любить поласувати мишами. А щоб спіймати мишку, їй часто доводиться добре пострибати — здалеку її рухи нагадують елегантний танок. Чи чули ви коли-небудь про танець фокстрот? Його назва перекладається як «лисячий крок».

43. Прочитай речення. Пронумеруй їх, щоб утворився текст. Що тебе в ньому найбільше здивувало?

Лисиця ловить крабів

- Відчепила лисичка з хвоста крабів, з'їла і знову опустила хвіст у воду.
- Так хитрунка здобувала собі їжу.
- Одного разу прийшла лисиця до моря.
- А на ньому — аж два краби!
- Опустила вона у воду хвіст і завмерла.
- Через деякий час витягла хитрунка хвоста з води.

44. Дізнайся цікаві факти про лисицю.

Борис Грінченко

ВЕЛИКА БУКВА В ІМЕНАХ, ПО БАТЬКОВІ, ПРИЗВИЩАХ

45.

Випиши з назви кожного слова першу букву й утвори слово. Пам'ятай про апостроф.

ім'я назва прізвище

Побудуй звукову модель слова.

ім'я

Запам'ятай його вимову та написання.

46.

1. Зафарбуй однакові фігури олівцем одного кольору. Склади прислів'я. Як ти гадаєш, що вони означають?

1 Добре 4 людину, 3 красить

5 а 4 багатства. 2 ім'я 2 ім'я

7 справи. 1 Не 3 краще 6 її

2. У якому значенні вжито слово *ім'я*? Якщо потрібно, звернися до тлумачного словника.

47.

Досліді, як пишуть імена, прізвища та по батькові.

Крок 1. Зверни увагу, з якої букви пишуть імена людей.

Тарас, Микола, Катерина, Ніна.

Крок 2. Зверни увагу, з якої букви пишуть по батькові.

Григорович, Михайлович, Василівна, Митрофанівна.

Крок 3. Зверни увагу, з якої букви пишуть прізвища.

Шевченко, Амосов, Білокур, Матвієнко.

Крок 4. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.

Імена, прізвища та по батькові людей пишуть з великої букви.

48. 1. Зі слів попередньої вправи склади прізвища, імена та по батькові видатних українців (перше ім'я, перше по батькові, перше прізвище; друге ім'я, друге по батькові, друге прізвище і т. д.). Чим ці люди уславили нашу Батьківщину? (Якщо потрібно, звернися до вчительки / вчителя або знайди потрібну інформацію в інтернеті).
2. Запиши імена, по батькові, прізвища двох відомих людей із **впр. 47**.

49. Спиши, розкриваючи дужки.

Сьогодні (**С/с**)офійка та (**К/к**)ирилко пішли в бібліотеку. Їх зустрів (**Б/б**)ібліотекар (**І/і**)гор (**О/о**)легович. Діти обрали книжки (**П/п**)оета (**Г/г**)ригорія (**Ф/ф**)альковича.

50. Запиши своє прізвище, ім'я, по батькові.

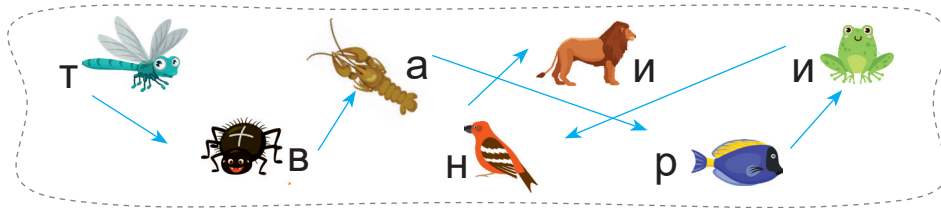
51. Досліди з рідними, де записують імена, по батькові та прізвища людей.

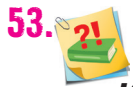
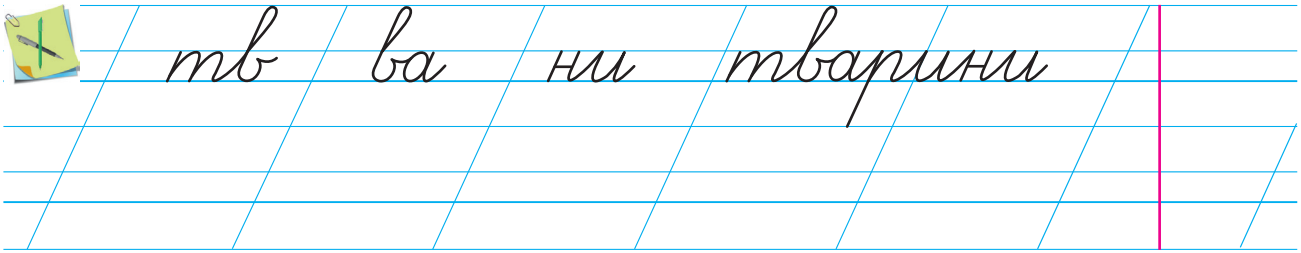

52. 1. Закінч речення.

Комахи, павуки, раки, риби, жаби, птахи і звірі — це назви

2. Що б ти хотів / хотіла дізнатися про тварин?

53. Досліді, як пишуть клички тварин.

Крок 1. Розглянь малюнки. Яких тварин зображено? З якої букви написані назви тварин?

Крок 2. Добери тваринам клички. Зверни увагу, з якої букви пишуть клички тварин.

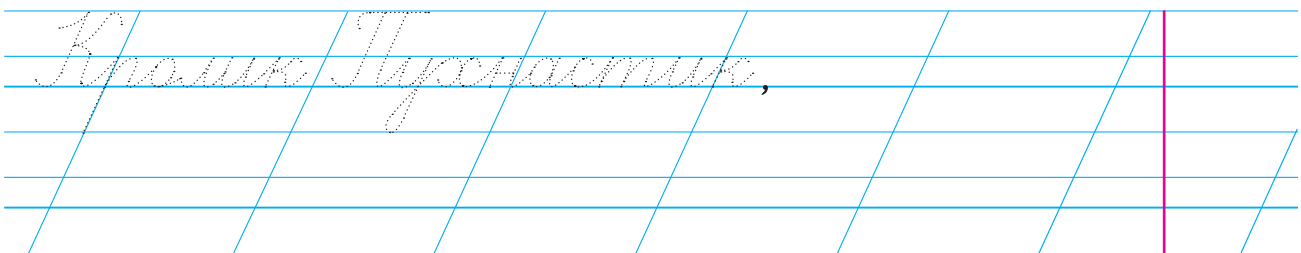
Пухнастик, Кеша, Хомка, Сінді.

Крок 3. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.

Назви тварин пишуть з **малої** букви.
Клички тварин пишуть з **великої** букви.

54. Запиши три назви тварин та їхні клички з попередньої вправи.

55. 1. Відгадай загадки.

1. Голодна — мукає, сита — жує, дітям молоко дає. (аворок)
2. Не дід, а з бородою. Не бик — а з рогами. Не корова, а брикається. (азок оба паЦ).
3. Хто в гарячий день на лузі випасається в кожусі? (яцвів оба нараБ).

2. Слова-відгадки — це

- а) назви тварин;
- б) клички тварин.

56. Пригадай і запиши назви казкових тварин та їхні клички.

57. Вибери потрібну букву. Назви тварин підкресли, а клички обведи. Спиши.

(П/п)ацюк (Б/б)ублик, (Ш/ш)иншила (К/к)оржик, (Ч/ч)ерепаха (Ц/ц)ита, (Я/я)щірка (К/к)укі, (Р/р)авлик (Ш/ш)око.

58. Обведи потрібне слово.

Назви тварин пишуть з великої / малої букви.

Клички тварин пишуть з великої / малої букви.

59.

1. Розгадай ребус.

вулиця Бульвар проспект

2. Де, на твою думку, є вулиці?

- а) у лісі, у саду;
- б) у місті, у селі.

3. Як ти гадаєш, з якої букви потрібно писати назви міст, сіл, вулиць?

Крок 1. Розглянь онлайн-карту України. Які міста / села ти бачиш? Які вулиці?

Крок 2. Визнач, з якої букви написано назви міст, сіл, вулиць.

Крок 3. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.

Назви міст, сіл, вулиць пишуть з великої букви.

60. 1. Прочитай вірш. Знайди і випиши назви міст України.

Мерефа, Чугуїв, Ізюм —
квітучі козацькі містечка.
В цих назвах і радість, і сум
дзвенять, наче срібна вуздечка.

Володимир Верховень

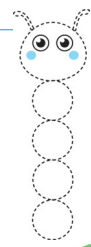
2. Запиши назву ще одного міста України.

Handwriting practice lines for writing the name of a city.

61.

Познач ✓, які іменники потрібно писати з великої букви.

- назви тварин
- назви сіл, міст, вулиць
- клички тварин
- імена, по батькові, прізвища

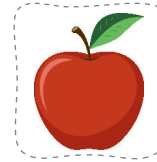
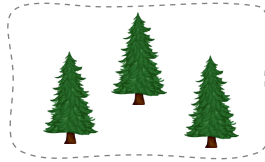
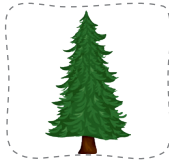

* https://pp-books.com/Kravtsova_Savchuk_Ukr_m_2kl_Ch3-s23

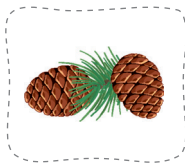
62.

1. Підпиши малюнки.

Three sets of handwriting lines for labeling the first row of images.

Three sets of handwriting lines for labeling the second row of images.

2. Виконай одне із завдань за вибором.

● Підкресли іменники, що називають один предмет.

● Підкресли іменники, що називають багато предметів.

63.

Вправа «Квест».

1. Обведи зазначені букви. 2. Склади із них слово.

Handwriting practice lines showing the words 'дзвіночок', 'шишка', 'ґудзик', and 'ромашка' written in cursive script.

64.

Познач ✓ рядок слів, у якому подано лише іменники.

- червоний, жовтий, зелений
- дзиґа, сонце, небо
- пише, малює, креслить

65.

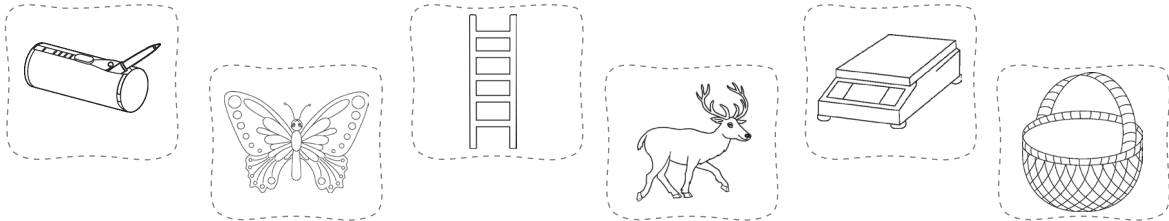
Зміни слова, які позначають багато предметів, на ті, що позначають один предмет. Запиши їх.

Handwriting practice lines with the word 'Іграшки —' written in the first cell.

Лампи —

Ліхтарі —

66. Зафарбуй зображення предметів, назви яких відповідають на питання **що?**

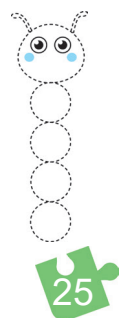

67. Спиши, розкриваючи дужки.

(І/і)нна і (М/м)ирон живуть у (М/м)істі (П/п)олтава. Вони полю-
бляють відпочивати на (Р/р)ічці (Л/л)тава.

Blank handwriting lines for practicing the text from exercise 67.

68. Користуючись схемою, розкажіть одні одним про іменник. Допов-
ніть свої розповіді прикладами.

СЛОВА, ЯКІ НАЗИВАЮТЬ ОЗНАКИ ПРЕДМЕТІВ (ПРИКМЕТНИКИ)

69.

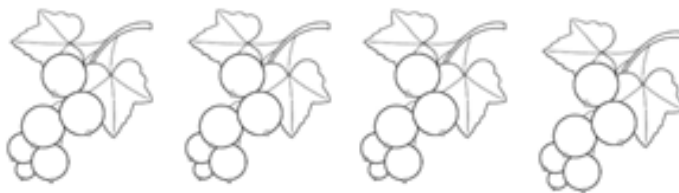
Розглянь комікс. Прочитай репліки дітей.

70.

1. Відгадай загадку. Зафарбуй зображення відгадки в кольори, які згадуються у загадці.

- Вона червона.
- Ні, вона чорна.
- Чому ж вона біла?
- Тому що зелена.

2. Які слова допомогли відгадати загадку? Що вони називають?

71. Гра «Дешифрувальник».

	а	б	в
1	о	а	к
2	з	н	и

Код: 1а, 2а, 2б, 1б, 1в, 1б.

оз зн аж ознака прикмета

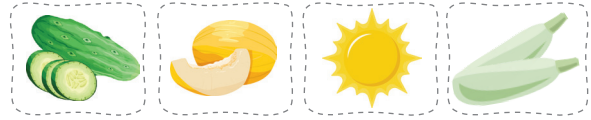
Побудуй звукову модель слова.

Запам'ятай його вимову та написання.

озна́ка

72. Досліди́ нову групу слів.

Крок 1. Назви́ зображені предмети.

Крок 2. Назви́ по дві ознаки предметів.

Огірок **який**? Диня **яка**? Сонце **яке**? Кабачки **які**?

Крок 3. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.

Слова, що називають ознаки предметів і відповідають на питання **який? яка? яке? які?**, — це **прикметники**.

Прикметник — це **частина мови**.

73. Прослухай пісню. Про яку частину мови в ній ідеться?

74. 1. Прочитай початок казки.

За далекими горами, за глибокими морями жили-були Царівни-барви. Вони дуже любили малювати. Якось подалися барви у квітник і взялися до роботи.

2. Візьми олівці та продовж казку.

* https://pp-books.com/Kravtsova_Savchuk_Ukr_m_2kl_Ch3-s27

А вдома ласували смаколиками й визначали, що яке на смак.

75. З'єднай назви предметів з двома їхніми ознаками.

український

пісня

мелодійна

весела

небо

вільний

чисте

народ

блакитне

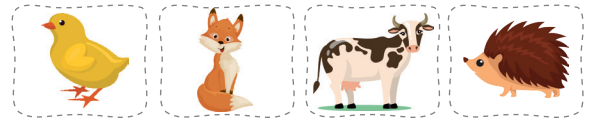
щасливі

діти

чемні

76. 1. Упізнай тварину за ознакою.

Колючий Велика
Хитра Пухнасте

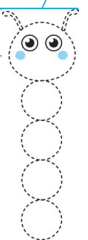
2. За зразком запиши слова — назви ознак (прикметники), які допомогли тобі впізнати тварину.

Зразок. Пухнасте курча.

77. Запиши відповідь одним словом.

Мед (який?)					
Слива (яка?)					

78. Пограйтеся. Назвіть почергово якомога більше слів — ознак борщу. Виграє той, хто назве більше прикметників.

79.

Розгадай ребус.

”

”

ий

У Ч че во червоний

Побудуй звукову модель слова.
Запам'ятай його вимову та написання.

червóний

80.

1. Прочитай. Що було для тебе новим?

Самці птахів часто мають яскраве забарвлення. Але чи розрізняє самка ці кольори? Під час експериментів було доведено: птахи бачать усі кольори веселки!

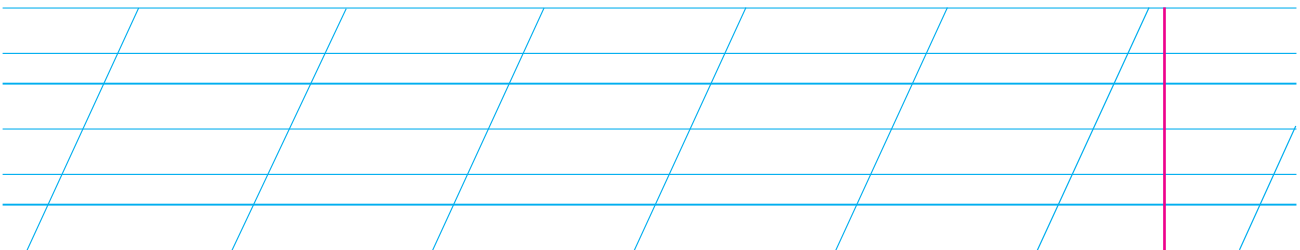
óдуд

2. Пригадайте назви кольорів веселки.

3. Знайди й обведи назву одного з кольорів веселки. Запиши.

щ	щ	щ	щ	о	р	а	н	ж	е	в	ий
щ	ж	о	в	т	о	г	а	р	я	ч	
щ	п	о	м	а	р	а	н	ч	е	в	
щ	а	п	е	л	ь	с	и	н	о	в	

4. Постав до вписаних слів питання так, щоб довести, що це — прикметники (слова, які називають ознаки предметів).

81. Вибери слова, які називають ознаки зображених предметів (прикметники). З'єднай їх з малюнками.

ягода	кисла	міцний	смачний
мала			плід
висить			малий
соковита	вишня	горіх	твердий
смачна			

82. 1. Назви зображені предмети. До якої частини мови належать ці слова?

2. Запиши ознаки (прикметники) одного з предметів (на вибір):

- за смаком;
- за розміром;
- за формою;
- за масою.

83. Обведи правильну відповідь.

1. Що називають прикметники?

- а) ознаку предмета; б) назву предмета.

2. У якій групі слів усі прикметники відповідають на питання *яка?*

- а) червоний, калиновий; б) дерев'яна, зелена.

84. Спиши прикметники (назви ознак), якими можна описати кавун.

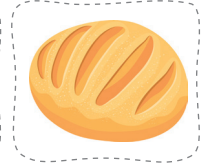
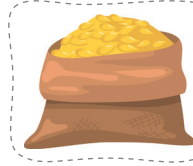
Круглий, ягода, росте, смачний, стиглий, поле.

85. Як ти гадаєш, чи в кожного предмета є ознаки? Наведи приклади.

Урок розвитку мовлення «Красно дякуєм за хліб»

86. Усі зображені предмети мають одну назву. Яку? Що цікавого ти знаєш про це слово?

87. Прочитай назву казки Галини Демченко.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
а	б	д	є	з	і	к	л	м	н	о	р	с	у	х	я

Код: 7, 12, 1, 13, 10, 11 **Код:** 3, 16, 7, 14, 4, 9 **Код:** 5, 1 **Код:** 15, 8, 6, 2

88. Прочитай початок казки.

Дуже давно жив собі на світі один Чоловік. Полював, ловив рибу, збирав коріння дикої трави. Та все був голодний. Зажурився Чоловік:
— Охо-хо... Якби-то була така чарівна комора, щоб усіх на світі годувала.

Почуло те Сонце та й каже:

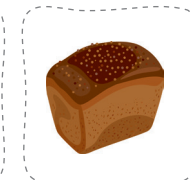
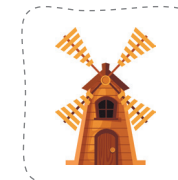
— Така комора є. Тільки до неї дбайливих рук треба. На тобі це золоте зернятко і зроби, як я скажу.

Галина Демченко

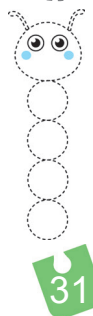
89. За малюнками та планом придумай кінцівку казки. За потреби використуй слова для довідки.

1. Що спочатку зробив Чоловік?
2. Як зійшло зерно?
3. Якою стала нива?
4. Що зробив Чоловік із зерном?
5. Які вироби випекли із зерна?
6. Як подякував Чоловік Сонцю?

Слова для довідки: засіяв, зійшло, заколосилася, достигло, зібрав, змолотив, випік, подякував.

90. Знайди разом з рідними прислів'я про хліб.

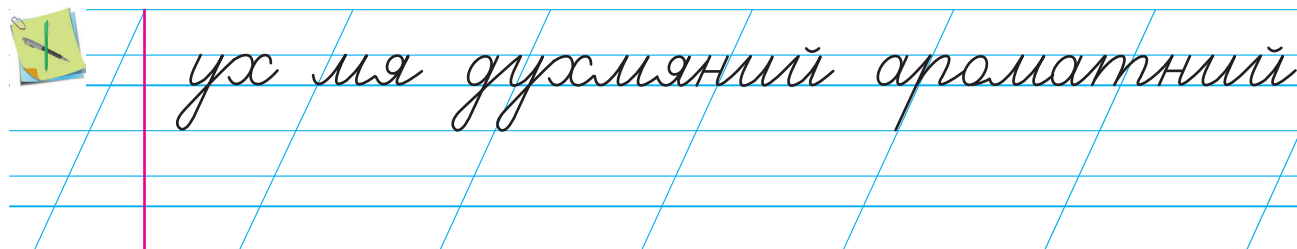
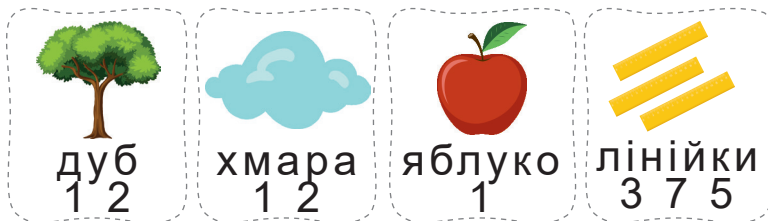

91.

Вправа «Квест».

1. Обведи зазначені букви. 2. Склади із них слово.

Побудуй звукову модель слова.

Запам'ятай його вимову та написання.

дусмяний

92.

1. Прочитай. Відгадай, від імені якої частини мови ведеться розповідь у загадці.

Який? — розказати не складно мені.

Промінчик веселий, а **дощик** сумний.

Яка? — взимку й літом **ялинка** зелена.

Яке? — жовте **сонечко** сяє над кленом.

Які? — дивовижні **пригоди** у снах.

З іменником поруч в розмові й книжках.

Ніна Колодяжна

2. До виділених назв предметів (іменників) знайди у вірші їхні ознаки (прикметники). Підкресли їх.

93.

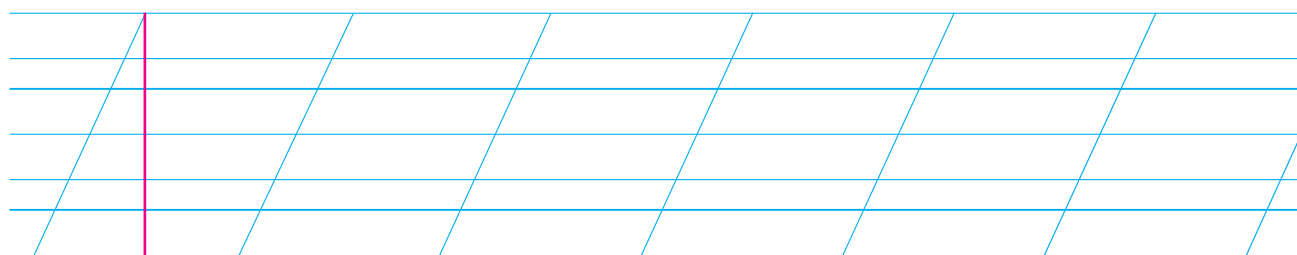
1. Склади загадку про будь-який овоч або фрукт, використовуючи прикметники.

Зразок. Червоний, смачний, круглий. Що це? Помідор.

2. Загадайте загадку однокласникові / однокласниці.

3. Запишіть на вибір складену загадку.

94. 1. Добери ознаки до назв предметів.

Пташка, небо, діти, сніг, поле, день, квітка, казки.

Перелітна, духмяна, блакитне, безмежне, пухнастий, ясний, щасливі, чарівні.

2. За зразком запиши дві пари слів (на вибір).

Зразок. Казки (*які?*) чарівні.

95. 1. Прочитай, змінюючи за змістом слова в дужках.

(Сніжний) зима, (зелений) огірок, (хитрий) лисичка, (маленький) поросятко.

2. Запиши утворені сполучення слів.

96. Гра «Похвали себе сам / сама».

(Хто?) (який / яка?)

97. Де ти можеш використати знання, отримані на уроці?

98.

1. Гра «Упізнай прикметники». Закресли слова, які не є прикметниками.

хуртовина сильна ясне яблуко
білий лід дерево жваві

2. Пригадайте, що ви знаєте про прикметники.

99.

1. Випиши пропущені букви. Склади з них слово.

ба?уся, г?мка, куку?удза, ц?керка, джмі?ь, дз?об, цу?ор, укр?їнська.

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

2. Що ти знаєш про бурульки?

100.

1. Прочитай слова. Вибери з довідки та запиши потрібні прикметники.

Бурульки (які?)						
Бурулька (яка?)						

Слова для довідки: великі, довга, довгі, велика, прозора, прозорі, різні.

2. Як ти гадаєш, чим відрізняються прикметники першого та другого рядків?

101.

Добери відповідні прикметники і запиши.

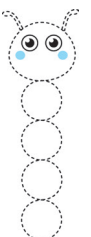
Яблуко (яке?)						
Яблука (які?)						

102.

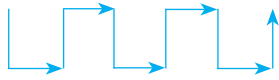
Підкресли слова, які допомогли тобі відгадати загадку.

Тоненький, кругленький, серце чорненьке, хто на його слід погляне, думку його визнає. (ьцевіло)

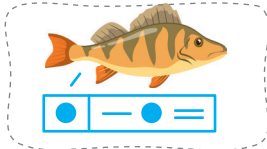
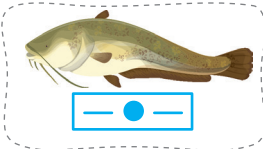
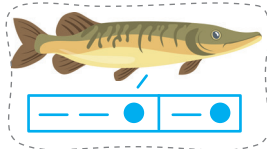
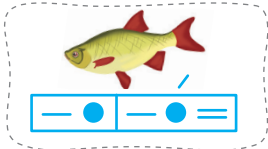

103. 1. Прочитай слова за стрілками. Визнач, що вони називають: предмети чи ознаки.

к	ь	щ	о	м	ь
а	с	у	с	о	н
р	а	к	а	к	у

2. За звуковою схемою назви кожну рибу.

риба рибка рибинка

104. 1. Прочитай. Знайди і підкресли прикметники.

У річках (У/у)країни живут(ь) великі та малі риби. Ти, мабут(ь), чув/чула про сома? (Йо/ьо)го маса може дос(')ягати ста кілограмів. А от кіл(ь)ка — це дрібнен(ь)ка, крихітна рибка. Важит(ь) вона не біл(ь)ше п'ятдесяти грамів.

2. Запиши два речення (на вибір).

Blank handwriting lines for writing two sentences.

105. 1. Прочитай. Поміркуй, чи можуть зустрітися їжачок і струмочок взимку.

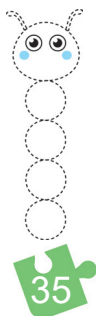
От вони і зустрілись — швидкий струмок і повільний, неквапний їжачок-лісовичок. Їжак підійшов якомога ближче до струмка. Придивився, прислухався... Легко та вільно біжить струмок, ні словом не обізветься, наче нічого й не помічає.

Микола Сингаївський

2. Виконай завдання на вибір.
 ● Підкресли прикметники, близькі за значенням.
 ● Обведи прикметники, протилежні за значенням.

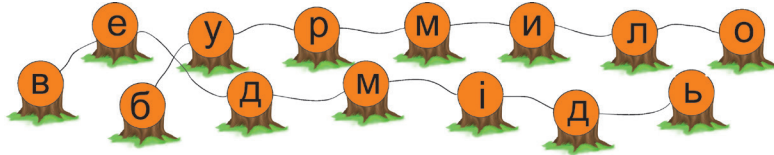
106. Що нового ви дізналися сьогодні на уроці про прикметники?

107.

1. Пройди стежками та прочитай назву тварини.

ди ри ведмідь бурмило

Побудуй звукову модель слова.

Запам'ятай його вимову та написання.

ведмідь

2. Зіскануй QR-код та переглянь відеоролик про ведмедів.

108.

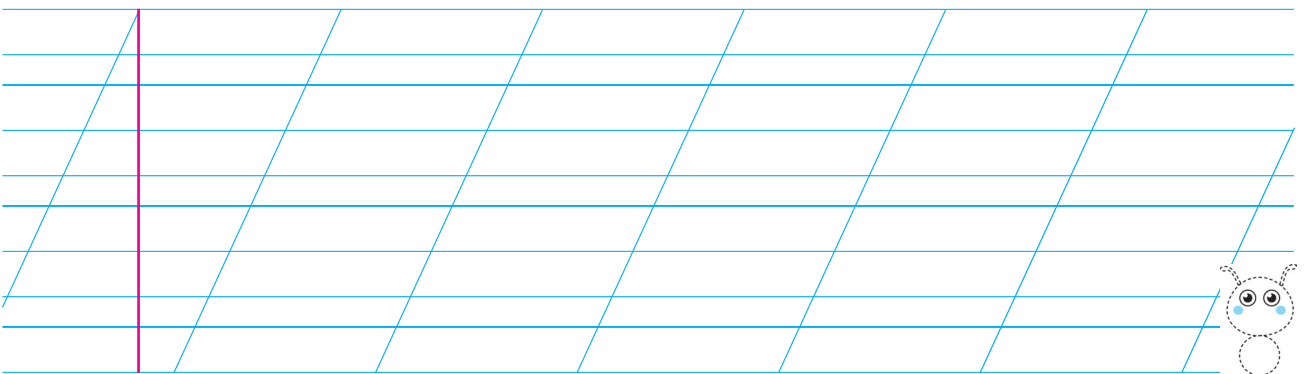
1. Відгадай загадки.

1. Улітку гуляє, а взимку спочиває. (ьдїмдеВ) 2. Який птах собі гнізда не мостить? (ялузоЗ) 3. Хоч не шию я ніколи, та голок в мене доволі. (кажі)

2. За зразком запиши назву двох тварин та їхніх ознак. За потреби користуйся словами для довідки.

Зразок. Ведмідь (який?) великий, вайлуватий, неповороткий.

Слова для довідки: голосиста, маленький, великий, колючий, спритна, неповороткий, корисна, вайлуватий, спритний.

109.

Опиши урок за допомогою прикметників.

Урок розвитку мовлення «Ну що здавалося б слова...»

115. Відгадай слово.

Слово, близьке за значенням до слова *наступний*. Воно складається з **8 букв**: перша **ч**, третя — **р**, остання — **й**.

ч е р г черговий чергувати

Побудуй звукову модель слова.

Запам'ятай його вимову та написання.

черговий

116. Досліді, яке значення може мати слово *черговий*.

Крок 1. Прочитай словосполучення.

Наступний успіх.

Крок 2. Яким словом ми можемо замінити слово *наступний*?

Підказка: *єрвийгоч*.

Крок 3. Постав питання до цього слова. До якої частини мови воно належить? Зроби висновок.

117. Досліді, яке інше значення може мати слово *черговий*.

Крок 1. Прочитай речення.

Після уроку черговий зібрав зошити.

Крок 2. Хто зібрав зошити? До якої частини мови належить це слово?

Крок 3. Зроби висновок.

118. Складіть розповідь, доповнюючи речення.

Завтра я чергуватиму разом з Ми плануємо прийти
Я А ... підготує ... до уроку.

119. Розкажіть одні одним про те, чим вам подобається / не подобається чергувати. Зафарбуйте відповідну комірку.

так

Чи потрібно чергувати у класі?

ні

СЛОВА, ЯКІ НАЗИВАЮТЬ ДІЇ ПРЕДМЕТІВ (ДІЄСЛОВА)

120.

Розглянь комікс. Прочитай репліки дітей.

— Починаємо вивчати дієслова.

— Я здогадалася, що вони означають.

— А що?

— Міркуй: діє-слово.

— Слово діє... Здається, розумію!

— Тож мерщій до навчання!

121.

Досліді нову групу слів.

Крок 1. Скажи, хто як «говорить».

Зразок. Півень — кукурікає.

Крок 2. Як ти гадаєш, що означають ці слова?

а) ознаки предметів; б) дії предметів.

Крок 3. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.

127.

Розгадай ребус.

ігр ця як іграшка цяцька

128.

1. Прочитай речення. Упиши потрібні за змістом дієслова. За потреби користуйся словами для довідки.

Діти (що роблять?) конструктор.
 Соломійка (що робить?) рибку.
 Кирилко (що робить?) літак. Як
 гарно (що робити?) разом!

Слова для довідки: складають, малює, ліпить, складає, гратися.

2. Спиши два речення (на вибір).

Blank handwriting practice lines for writing two sentences.

129.

1. Прочитай правила гри та пограй із друзями у вільний час. Поміркуй, яких правил потрібно дотримувати, щоб гра приносила радість.

Лавина

У грі беруть участь десять і більше дітей. Діти шикуються в колону по одному. Ведучий стає на відстані п'ять-шість кроків перед колоною і котить просто на гурт великого м'яча. Гравці підстрибують так, щоб м'яч не торкнувся ніг. Учасник, якого торкнеться м'яч, вибуває з гри. Перемагає той, хто залишиться.

2. Підкресли дієслова. Виконай завдання на вибір.
- Випиши з тексту чотири дієслова (слова, які називають дії предметів).
 - Продовж рядок слів, користуючись текстом. Запиши.

Діти (що роблять?) ... , ... ,

Blank handwriting lines for task 2.

130. Запиши дієслова, які можна перенести з рядка в рядок.

З'їхати, іде, бере, п'є, укрит, спить, ліз, уявили, сіє, прикрасити, ллє, їсть.

Blank handwriting lines for task 130.

131. Пригадай дитячу гру «Хованки». Запиши дієсловами, що роблять у ній діти.

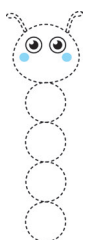
Blank handwriting lines for task 131.

132. З'єднай за зразком.

заєць	читає	книжка	кольорова	бігає
іменник	прикметник	дієслово		
ліс	хвойний	росте	цікавий	швидке

133.   Пограйтеся в гру «Дієслово». Промовляйте по черзі дієслова, які називають вашу дію на уроці. Виграє той, хто останнім назве дієслово.

134. 1. Утвори і запиши прислів'я.
- 2 **учиться —** 4 **пригодиться.**
- 3 **завжди** 1 **Потрібно**

2. З'єднай із відповідною коміркою.

так	Знання потрібні мені для того, щоб бути успішною / успішним.	ні
	Мої знання потрібні моїм батькам, а не мені.	

135. Прочитай. Підкресли дієслова.

1. Добре того навчати, хто хоче все знати. 2. Мудрим ніхто не вродився, а навчився. 3. Не говори, що знаєш, але знай, що говориш. 4. Сказав, як сокирою одрубав. 5. Що вимовиш язиком, то не витягнеш і волон.

136. 1. Вибери навчальний предмет.
2. Запиши три дієслова, які означають навчальні дії.

137. 1. До поданих іменників добери дієслова за зразком. Запиши.

Зразок. Радість — радіти.

Радість, сум, співчуття, жаль, гордість, повага.

2. Ці дієслова означають:
 а) навчальні дії; б) виявлення почуттів.

138. 1. Прочитай вірш. До чого закликає поетеса?

Ви прийшли до школи вчитись,
 здобувати знання, трудитись,
 щоб писати і читати,
 вміти вправно рахувати.
 Ще — дружити, розвиватись.
 Треба що? Не лінуватись.
 Тож старайтесь, учіться, —
 все в житті вам пригодиться.

Валентина Романова

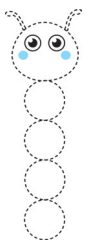
2. Підкресли дієслова. Спиши речення, у якому три дієслова.

A writing grid consisting of horizontal blue lines and diagonal blue lines forming slanted columns. A vertical pink line is drawn at the beginning of the first column.

139. Гра «Упізнай мої ознаки». З'єднай правильно відповідні комірочки.

ДІЄСЛОВО

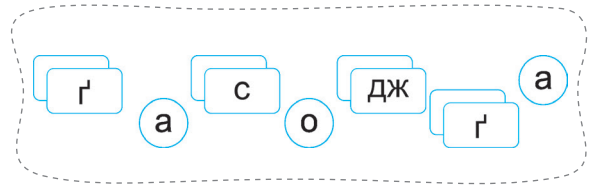
предмет	ознака предмета	дія предмета
що робить?	яка?	що?
веселий	веселитися	веселка
білий	білизна	побіліти

140. Що нового ти дізнався / дізналася на уроці?

141. Прочитай слово, замінюючи букви і буквосполучення, що позначають дзвінки приголосні звуки, на парні їм глухі приголосні.

142. 1. Прочитай. Підкресли дієслова, які допомогли відгадати загадку.

Хто півника пильнував,
годував і рятував,
тричі віднімав в лисиці,
був хоробрим, як годиться?

Марія Пономаренко

2. Випишіть дієслова. Перевірте одне в одного, чи виписані всі дієслова.

143. 1. Прочитай. Підкресли дієслова.

Нюхає Лисичка — добра страва! Встромляє голову до горнятка* — не йде голова! Пробує лапою — годі витягнути. Крутиться Лисичка довкола горнятка — нічого не порадить. А Журавель дзьоб-дзьоб у горнятко та й їсть собі шматочок за шматочком, поки всього не виїв.

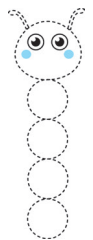

*Горня́, горня́тко — маленький горщик.

2. З якої казки цей уривок? Як ти гадаєш, що потрібно було зробити Лисичці, щоб подружитися із Журавлем?
3. На окремому аркуші напиши Лисичці sms з порадою.

144. Пограйтеся в гру «Дієслово». Називайте по черзі дієслова на букву **п**. Виграє той, хто останнім назве дієслово.

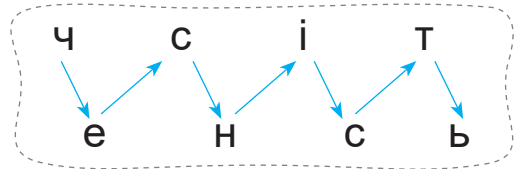

145. Познач ✓ правильні твердження.

- Слова, які називають предмети, називають дієсловами.
- Слова, які називають дії предмета, називають дієсловами.
- Дієслова відповідають на питання *який? яка? яке? які?*
- Дієслова відповідають на питання *що робити? що зробив? що буде робити?*

146. 1. Прочитай слово. Як ти розумієш його значення?

2. Зафарбуй потрібну комірку. Обґрунтуй свою думку.

так

Чи потрібно бути чесним?

ні

147. 1. Прочитай оповідання.

Як хлопці мед поїли

Мати послала Олега і Романа до дідуся. Браті **поласували** в нього яблуками. Потім дідусь поставив на столі тарілку меду. Взяли вони по ложці й не можуть більше **їсти**. Зібралися хлопці додому. Дав дідусь баночку меду й каже:

— Хай і мама **скуштує**.

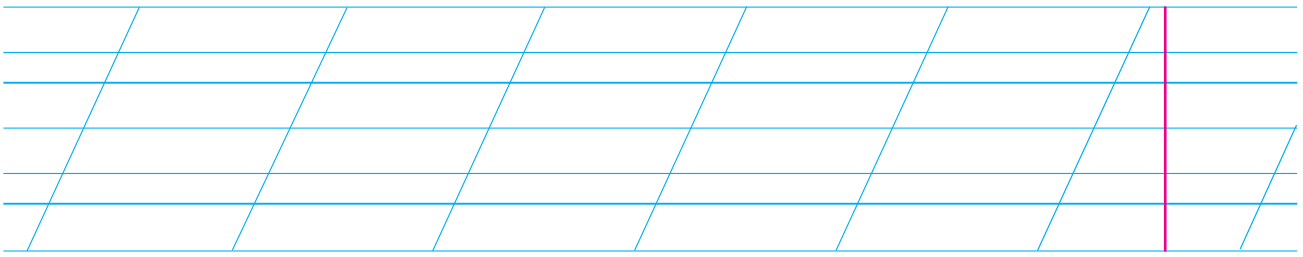
Поки дійшли браті додому — увесь мед **з'їли**. Вийшла мама з хати, дивиться — сини плачуть. Стривожилася вона. Розповіли хлопці, як мед поїли. Мама зраділа, сміється. Хлопці дивуються, питають:

— Мамо, чого ви **радієте**?

— Того, що ви **плачете**...

Василь Сухомлинський

2. Як гадаєш: хлопці плакали, бо їм було соромно?
3. Спиши спочатку виділені слова, а потім — підкреслені слова. Визнач, які вони за значенням (близькі чи протилежні).

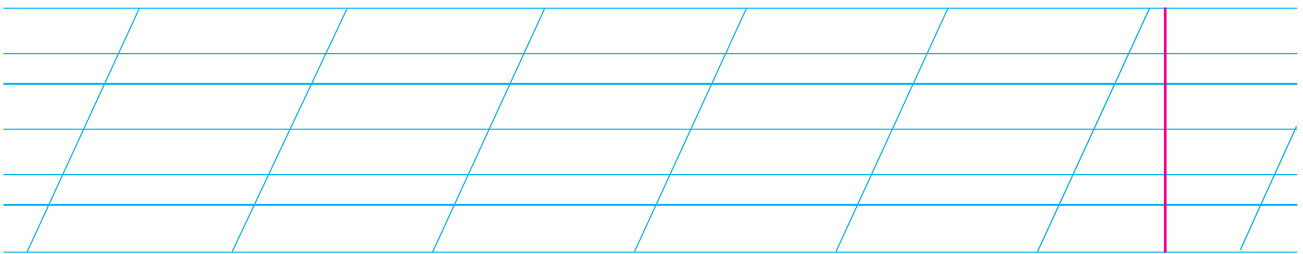

148. 1. Прочитайте слова. Знайдіть серед них близькі та протилежні за значенням.

Трудитися, говорити, опускати, розмовляти, мовчати, розповідати, лінуватися, розказувати, повідомляти, піднімати.

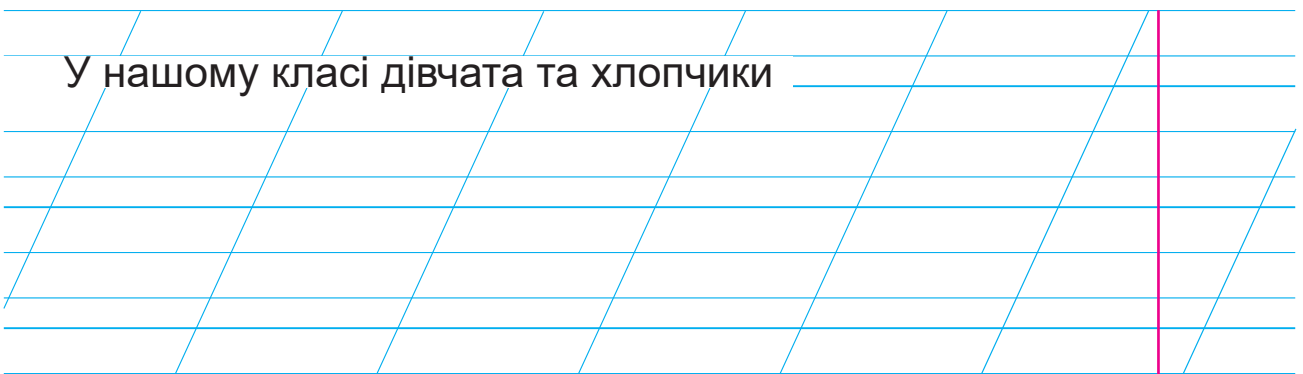
2. Підкресліть близькі за значенням дієслова.
3. Запишіть за зразком протилежні за значенням слова.

Зразок. Трудитися — лінуватися.

149. Доповни речення дієсловами, близькими за значенням. За потреби користуйся словами для довідки.

У нашому класі дівчата та хлопчики _____

Слова для довідки: дружать, ладять, приятелюють, ворогують, насміхаються, сваряться.

150. Зафарбуй потрібну комірку.

так

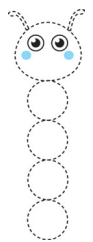
Я вмію розрізняти
близькі за значенням дієслова.

ні

так

Я вмію розрізняти протилежні
за значенням дієслова.

ні

151.

Прочитай іменники. Яку тематичну групу вони утворюють?

Побутова техніка

О	Л	И	П				
С							
О		И	Д	О	Л	О	Х
С		Л					Р
П		Ь					О
Р		Н	И	К			З
А							І
С	К	А	Т	Е	Л	Е	В

152.

1. Яку роботу виконує кожний предмет? З'єднай іменники з дієсловами.

прасує

розважає

очищає

зберігає

2. Запиши біля кожного іменника стільки дієслів, скільки поміститься в рядку.

Пилосос							
Холодильник							
Телевізор							
Праска							

153.

Прочитай. Підкресли дієслова. Доведи, що це дієслова.

Визначає дію в мові
працьовите дієслово.

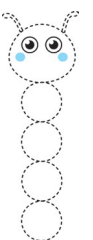
Енергійне, не ледаче —
вчить, біжить, танцює й скаче.

Ніна Колодяжна

154.

Розіграйте діалог українця / українки та іноземця / іноземки:
Що ви розповісте / запитаєте одне в одного про дієслово?

вірші, казки, оповідання

вправи-ігри зі словами

тести

літературні дослідження

вправи з люстерком

медіатвори

Все навколо зеленіє,
річка ллється і шумить.
Олександр Олесь

Умовні позначення

Підготуйся до читання

Послухай текст, переглянь відео

Читай для себе

Дай відповіді на запитання,
проведи дослідження

Читай для когось

Словникова скарбничка

Виконай завдання письмово

«Ростомір» досягнень та емоцій:
✓ зафарбуй знизу вгору стільки частин «ростоміру», наскільки вдало, на твою думку, ти виконала / виконав завдання; ✓ намалюй ротик, що відображає твій настрій на уроці

І пішов кіт через лід
чорнолапо на обід.
Стала зимонька сумна:
за котом ішла весна!
Микола Вінграновський

Зимові пригоди

1. Прочитай скоромовки-спотиканки Ігоря Січовика спочатку повільно, потім — швидше, дуже швидко.

- Картава ворона розкаркалась на весь квартал.
- У солов'я пісня своя, а в чижа — чужа.

2. Прочитай текст.

СНІГ ІЗ КОСМОСУ

Марійка і Софійка не могли дочекатися снігу. На двох вони мали двоє санчат і аж три тарілки для спускання з гірки. Але на вулиці все було вперто чорним: дерева, земля, асфальт. І ніякого снігу. Нудно і нецікаво.

— Як ти думаєш, звідки береться сніг? — запитала Марійка у подружки.

— Мама каже, що з хмар, — відповіла Софійка, і обидві з надією подивилися на небо.

— Ні, щось не те. Дивися: хмари є, а снігу немає. От я думаю, що сніг приходить з космосу. Там є така велика планета Зимнія, уся вкрита снігом. Живуть на ній сніженята, маленькі добрі створіння. А ще там є велетенські снігові машини, щось таке, як вітряк чи фен для волосся. Сніженята відповідають за сніг у всьому космосі. Коли на якійсь із планет на календарі настає зима, вони підлітають ближче, вмикають усі снігові машини, здійсмається величезна снігова буря і несе багато-багато снігу.

— А про нас вони що, забули? — похнюпилася Софійка.

— Ну-у, може роботи було багато... Як часом мій тато буває такий зайнятий, що забуває, кому що обіцяв. Але ми їм про себе нагадаємо!

— Як? — загорілися оченята в маленької Софійки.

— Ми візьмемо ліхтарики і будемо подавати їм світлові сигнали!

— Не вдасться нічого. Удень ті ліхтарики ніхто з такої висоти не побачить. А вночі довкола стільки вогників, що сніженята не відрізнять нас від ліхтарів чи автомобілів.

Малеча похнюпилася і замовкла. Аж раптом Марійка го-

Зимові пригоди

лосно зойкнула, крикнула «Придумала!» і побігла до свого під'їзду. За кілька хвилин повернулася з невеликим відерцем:

— Це мені на день народження подарували. Крейда для малювання, що світиться в темряві. Тепер у нас точно буде сніг.

Цілий день двоє подружок малювали сніжинки на асфальті у дворі. Дві, п'ять, двадцять і ще раз п'ять, і двадцять, не було жодної доріжки чи стежки, де б не красувалися їхні малюнки. А на останок ще й написали великими літерами магічні слова: «СНІГ! СНІГ! СНІГ!». Сутеніло, і літери та сніжинки почали світитися.

— Усе, зустрічаємося завтра на гірці. Не забудь санки! — рішуче заявила Марійка, і дівчатка розбіглися додому.

А вночі випав сніг.

Його було так багато, що здавалося, з неба хтось лив білу фарбу, замальовуючи нею решту кольорів. Наступного ранку Софійка і Марійка зустрілися на гірці з усіма своїми санками і тарілками.

— Мама сказала, що то цилк.. циклон сніг приніс! — поділилися Софійка новим словом.

Зимові пригоди

— Нічого ті дорослі не розуміють, — зітхнула Марійка. — Але ми-то з тобою знаємо правду! — усміхнулася вона подрузі, і обидві привітно помахали небу долоньками.

На Зимнії маленькі сніженята радісно махали їм у відповідь.

Соломія Скрипка

3. Познач ✓ жанр прочитаного твору.

казка

вірш

оповідання

● Обведи слова, які стосуються твору Соломії Скрипки.

цікавий

смішний

захопливий

нудний

страшний

незрозумілий

повчальний

пізнавальний

реалістичний

● Запиши, хто головні персонажі оповідання.

- Чому дівчатка чекали снігу? Про які зимові розваги вони мріяли?
- Які припущення щодо появи снігу висловлювали подружки?
- Що придумала Марійка?
- Розкажи про свої улюблені зимові розваги.
- Яке речення з тексту стосується малюнка?

Ритм — періодичне рівномірне чергування звуків, рухів, зображень тощо.

Ритмівки — ритмічні римовані рядки. Такі короткі й цікаві фрази можна читати, наспівувати, поєднувати з рухом.

● **Попрацюйте разом.** Складіть ритмівку зі словами *сніг* — *поріг*, *сніжинки* — *перлинки*...

4. Прочитай і відгадай загадку.

Взимку — друзі дітвори,
з вітерцем біжать з гори.

Догори самі не йдуть,
за мотузку їх ведуть.

Леся Вознюк

5. Прочитай оповідання.

САНЧАТА

Спускалися ми з Митьком на санчатах. Уже всі розійшлись, а ми собі катаємось.

Нарешті вирішили йти додому. Дивимось — дядечко з паличкою до нас прямує.

— Мені, — каже, — хлопчики, незручно дуже, але взув я старі черевики, а вони ковзкі. Боюсь, не піднімуся нагору, впаду. Мені дуже незручно, — повторює, — але чи не змогли б ви мене на гору оцю підвезти?

Йому, мабуть, теж додому потрібно було, як і нам.

Ми трохи розгубилися. Нас дорослі катали на санчатах, це правда, а от ми їх ніколи. Я і кажу:

— Звичайно, можемо! Сідайте, будь ласка.

От веземо дядечка, а він іще ззаду паличкою своєю підштовхує. Тільки виїхали — тіточка якась біжить.

— **Що, — кричить, — зламав?**

А ми їй:

— **Та ні! Він хоч і важкий, але санчата теж міцні, будь-кого витримують. Так що ви не хвилюйтеся, не зламав.**

Дядечко засміявся і до тіточки:

— **Нічого я не зламав. Просто слизько дуже, от я і попросив хлоп'ят підвезти.**

Тут і ми зрозуміли, що вона зовсім не про санчата питала.

Тіточка взяла його під руку, і вони пішли. «Спасибі» сказали. А ми думаємо: «Раз на гору вже зайшли, то ще раз спустимось». Спустилися. Стоїмо, чекаємо — може, ще когось підвезти потрібно. Довго чекали — ніхто не просить. Бачимо — бабуся йде. Ми до неї.

Зимові пригоди

— Чи не треба вас на гору підвезти?

А вона ступнула назад і каже:

— Ви вже краще самі катайтесь, а то ще завезете на гору, а там відпустите.

Чи то вона так пожартувала — незрозуміло.

Ми тоді ще раз з'їхали. Вже стемніло, а нікого так і нема.

Ми й пішли собі додому.

«Нічого, — думаємо, — завтра теж прийдемо кататися. От тоді, може, кого-небудь і підвеземо!»

Ярослав Стельмах

- Хто дійові особи оповідання? Про які зимові розваги дітей ідеться в тексті?
- Прочитай виділені речення. Поміркуй, що мали на увазі кожен із персонажів. Чому бабуся відмовилася їхати на санчатах?
- Установи послідовність подій у тексті.

- Чи то вона так пожартувала — незрозуміло.
- Спускалися ми з Митьком на санчатах.
- Тут ми зрозуміли, що вона зовсім не про санчата питала.
- Нічого я не зламав.
- Ми й пішли собі додому.

- **Попрацюйте разом.** Обговоріть, чи корисну справу зробили хлопці. Що ви робили б по-іншому?
- Як ти любиш розважатися взимку? Розкажи про це в класі.
- З'єднай лініями частини зимових прикмет.

Зимовий деньок,	●	●	а мороз тріщить.
Лиха тому зима,	●	●	як комарів носок.
Сонце блищить,	●	●	у кого кожуха нема.

Зимові пригоди

6. Відшукай у таблиці слова. Зафарбуй.

к	н	г	о	т	т	ь	с	б	у	р	у	л	ь	к	а
п	п	о	з	и	м	а	н	с	с	с	х	о	л	о	д
і	н	і	й	д	л	в	і	д	л	и	г	а	м	м	м
і	к	р	и	г	а	в	г	м	о	р	о	з	м	с	с

- Поміркуй і скажи, що їх об'єднує.

7. Прочитай.

ЧИМ ПАХНЕ ЗИМА

З високого старезного дуба зірвався останній сухий листочок. Він довго кружляв у повітрі, тріпотів на вітрі жовтою долонькою і, зрештою, немов старенький дідусь, легенько опустився на пеньок. Маленьке ведмежа уважно спостерігало за листочком крізь шибку. Йому здалося, що це останній привіт від осені. І малюкові захотілося принести його до кімнати та зберегти.

Доки мама клопоталася в кухні, ведмедик нишком пробрався до дверей і непомітно вислизнув на вулицю. Щось легесеньке й холодне всілося бурому на ніс, малюк стрепенувся і пчихнув.

— Бррррр, як холодно! — потер лапки клишоногий, обережно підняв листочок і понюхав. — Хм, як дивно пахне! Зовсім не так, як сонячна осінь...

— А що тут дивного? — озвалася з ялини стара ворона. — Сьогодні останній день листопада, і це означає, що зима вже на порозі. Горобини в лісі багато, отже, і снігу намете чимало...

— Зима... Сніг... Що воно за диво? Чим воно пахне? — не міг збагнути малюк, який звук усе нюхати і куштувати. А про зиму ведмедик чув лише від мами й бачив на малюнках у книжках.

— Як на мене, зовсім нічим! — набундючилася птаха. — Ні смаку, ні запаху в зимі немає. Холодно та й усе.

— Не слухай її! Неправда! — вибігла з нірки маленька мишка. — Кожна пора року має свій запах. Мені зима пахне ялинкою і стиглими шишками...

— А мені — корою дерев і смачненьким сіном, — з-під куца озвався зайчик.

Зимові пригоди

— Зима пахне горобиною, засніженими яблуками, стиглою шипшиною! — пропищала синичка, хизуючись жовтою грудкою. — А ще зима пахне святом! Імбирним печивом, мандариновими шкірочками, кутею з маком та горішками...

— Зима пахне морозом... — вистромивши гостренького носика, озвалося з нірки руде лисеня.

— Хе! — пхикнула ворона. — А хіба мороз пахне?!

— Пахне! — запевнила білочка, котра саме тягла в хатинку велику ялинову шишку. — Мороз пахне свіжістю, сосною і трішечки димом, коли в будинках тріщать березові полінця.

— Як дивовижно пахне зима! — слухаючи друзів, подумав ведмедик і потупцяв до рідного барлогу. На порозі домівки малюк спинився, заплющив очі й принюхався. У барлозі пахло печивом, медом, мохом, осіннім листям і гарячим малиновим чаєм. А ще пахло мамою, яка, закутавшись у теплу ковдру, грілася біля грубки і в'язала ведмежаті шкарпетки.

— Мамо, а який тобі аромат нагадує зиму? — присівши біля неньки, запитав кудлатий малюк. — Он друзі кажуть, вона пахне шишками, горішками, плодами, дровами і навіть морозом та димом...

— **Зима пахне рідним домом**, — ніжно обійнявши синочка, мовила мама-ведмедиця. — **Цей запах чарівний, бо для кожного особливий. Зима пахне затишком і теплом...**

— Як моя новенька ковдра? — примружилосся ведмежатко.

— Так. Як твої казкові сни, як улюблені смаколики чи як святковий пиріг із малинкою... Зима пахне дивом і щастям, яке одного разу приходить у дім і залишається жити в ньому назавжди.

Лілія Гудзь

- Назви головних персонажів казки.
- Коли відбувалися події?
- Як ведмедик познайомився зі снігом? Прочитай.
- Чим пахла зима для персонажів?
- Скажи одним реченням, про що ця казка.
- Прочитай виділені речення. Поясни, як ти їх розумієш.
- Уяви себе авторкою / автором підручника. У який інший розділ можна помістити цю казку?

Зимові пригоди

8. Відшукай та обведи синім олівцем назви осілих птахів, червоним — назви перелітних птахів.

ластівка синиця лебідь соловейко
сорока папуга курка шишкар ворона

9. Прочитай вірш сусіду / сусідці по парті.

ГОДІВНИЧКА

Для горобчика й синички
я майструю годівничку,
в сніжну зиму та холодну
всі пташки сидять голодні.
Для горобчика — пшениці,
свіже сало — для синиці
в годівничку буду класти
і не дам пташкам пропасти!

Наталя Бонь

- ● Про які пташині ласощі згадує поетеса у вірші?
● Які почуття викликав у тебе вірш?

10. Познач ✓ настрої вірша.

сумний

мрійливий

жартівливий

веселий

журливий

піднесений

- Запиши, до чого спонукає поетеса у вірші.

- Прочитай заголовок.
- Поміркуй, про що може йтися в тексті з таким заголовком.

11.

Прочитай казку.

КОРИСНА ПОРАДА

У великому лісі жив маленький горобчик. Усі називали його Цвіркун, адже, сідаючи на гілку, завжди голосно співав свою пісеньку. Горобчик подружився із синичкою, яку кликали Пустунка. Друзі разом гралися, літали наввипередки, досліджували лісовий струмок. Але це бувало нечасто, бо синичка була заклопотана: щось завжди шукала і ховала в дупла дерев.

— Що там ховаєш? — допитувався непосидючий Цвіркун.

— Як що? Я ховаю їжу, бо скоро зима.

— А що таке зима? Я її ніколи не бачив. І навіщо ховати їжу? Її вдосталь і в лісі, і в полі.

— Ти мені не заважай, а краще допомагай, бо тітка Зима дуже сердита.

Горобчик лише здивовано тріпав крильцями і летів шукати розваги.

Пустунка продовжувала робити свої запаси-схованки, адже знала, що до зими потрібно готуватися. Синичка могла зібрати більше п'ятнадцяти кілограмів насіння.

Зима підкралась непомітно. Цілу ніч сильний вітер нагинав голі дерева, ламав їм гілки, гудів у верховітті. А на ранок усе навколо було вкрито білою пухнастою ковдрою. У лісі стояла тиша і здавалося, що все птаство кудись зникло.

Поступово ліс прокидався. Чулися поодинокі пташині голоси. Цвіркун із цікавістю розглядав сніг, адже ніколи його не бачив, і навіть пробував на смак. Але сніг йому не сподобався, ще

Зимові пригоди

й так холодно стало від нього. Спробував знайти чимось поспі-дати, але навкруг був лише сніг. Горобчик літав від дерева до дерева, побував навіть у полі, але нічого не знайшов. Було дуже холодно. Цвіркун настовбурчив пір'я і став схожим на хутряну кульку. Стало дещо тепліше, але це не врятувало від голоду.

І тоді горобчик згадав про свою подружку синичку та вирішив попросити про допомогу. Пустунка пригостила Цвіркуна смачним насінням зі своєї схованки. А ще сказала:

— Я не завжди можу знайти свої запаси, адже інколи їх відшуковують інші птахи і з'їдають. Тоді звертаюся по допомогу до дядька Дятла, який своїм міцним дзьобом дістає насіння з ялинових та соснових шишок. Коли він снідає, то і мені вистачає, і тобі перепаде. Головне — триматися разом, так легше перезимувати.

Цвіркун подякував синичці за науку й полетів шукати безпечне місце, аби зігрітися.

Тетяна Янкова

- Чи справдилися твої передбачення? Про яку корисну пораду йдеться?
- Назви дійових осіб твору. Як синичка готувалася до зими? А горобчик? Знайди в тексті речення, у якому описано синичку.
- Підкресли речення, яке виражає головну думку тексту.
- Познач правильну відповідь. Заповни бланк відповідей.

1. Хто був завбачливим?
А горобчик Б синичка
2. Чи сподобався сніг горобчикові?
А ні Б так
3. Хто пригостив Цвіркуна насінням?
А синичка Б снігур

Бланк відповідей	
1	
2	
3	

- **Попрацюйте разом.** Які риси характеру проявили пташки? Заповніть таблицю.

Горобчик Цвіркун	Синичка Пустунка

- Порівняй вірш Наталії Бонь і казку Тетяни Янкової. Що їх об'єднує?

12. Швидко прочитай склади за таблицею.

	а	о	у	и	і	е
втр	втра	втро	втру	втри	втрі	втре
збр	збра	збро	збру	збри	збрі	збре
здр	здра	здرو	здру	здри	здрі	здре
стр	стра	стро	стру	стри	стрі	стре
скр	скра	скро	скру	скри	скрі	скре

13. Прочитай текст.

ПРО ХОМ'ЯЧКА ТИМКА

Настала зима. Вона не лякала маленького рудого хом'ячка Тимка, який жив на підвіконні у власній клітці. У його затишному кубельці завжди було тепло, і він майже весь час спав. Прокинувшись, визирне, подивиться, що у світі робиться, побачить, як вітер хитає голі дерева або мете хурделиця, і знову йде спати. Та одного разу Тимко прокинувся від незвичних звуків — хтось стукав у вікно. Він здивовано виліз дивитися, що сталося. За вікном — надутий змерзлий горобець. Від голоду й холоду він тремтів і тулився до шибки, щоб хоч трошки зігрітися. Тимкові стало дуже шкода маленького горобчика, та що ж він міг удіяти?..

Аж надумав він покликати своїх найкращих друзів — Катрусю і Максимка. Вони добрі, щодня годують хом'ячка, — може, придумають, як допомогти бідолашній пташці? Тимко подумав, подумав і заходився кликати господарів. Бігав по клітці, дряпав лапками папір, голосно гукав.

На шум до кімнати зазирнула Катруся. Підійшла до клітки і теж побачила змерзлого за вікном горобця.

— Ой, бідолашний, голодний, напевно, замерз зовсім. Максиме, а йди-но сюди!

— Що сталося?

— Та дивись, тут пташина, їй холодно, і, напевно, вона дуже голодна.

Зимові пригоди

— Чекай, я миттю, — Максим вибіг з кімнати, а за хвилину повернувся зі жменькою пшона. Відчинив кватирку і сипнув здивованому горобчикові.

Горобець недовіркою дзьобнув одну зернинку, а потім радісно склював іще кілька.

Зупинився і злетів з підвіконня, щоб одразу повернутися з друзями. Горобці поїли і почали весело цвірінкати біля віконця, дякуючи.

— Напевно, треба було б зробити годівничку, — сказав Максим.
— Зробимо!

Діти заходилися робити годівничку, щоб і міцна, і досить велика. А хом'ячок Тимко знову спокійно заснув у своєму кубельці. Добре, що в нього такі гарні друзі!

Юлія Смаль

14. Обведи слова, які стосуються оповідання.

цікаве

смішне

захопливе

нудне

страшне

незрозуміле

повчальне

пізнавальне

реалістичне

Зимові пригоди

- Чому горобчик стукав у вікно?
- Як Тимко «кликав» господарів?
- Хто врятував пташку?
- Як діти вирішили допомагати птахам? Прочитай.

15. Познач ✓ корисні поради «Як допомогти птахам узимку».

- Годівничку варто вішати поблизу будинків.
- Птахам слід давати солоне сало та хліб.
- У годівнички треба насипати свіже зерно.
- Годівнички час від часу потрібно чистити.
- У годівнички необхідно наливати воду.

- Запиши свою корисну пораду.

Blank handwriting practice lines for writing a helpful tip.

- Запиши, які птахи зимують у твоїй місцевості.

Blank handwriting practice lines for listing wintering birds.

- Чи допомагаєш ти птахам узимку? Розкажи, як саме.
- **Попрацюйте разом.** Створіть лепбук «Як допомогти птахам узимку».

Цікаво знати!

З давніх-давен люди спостерігали за поведінкою тварин і саме за нею визначали, які погодні зміни очікують на них найближчим часом. ● Горобці дружно взимку цвірінькають — на відлигу. ● Білка робить великий запас горіхів — чекай холодної зими.

Дізнайся, на які погодні зміни вказує поведінка домашніх тварин узимку.

16. За кольоровими підказками швидко прочитай слова, близькі за значенням.

прудкий	вчепитися	обернутися
крутитися	перетворитися	моторний
почепитися	кружляти	прикріпитися
змінитися	швидкий	вертітися

17. Прочитай казку.

І ТРАПИТЬСЯ Ж ОТАКЕ...

Від самого ранку купчилися за лісом сірі хмари і все погрожували звідти своїм холодним подихом: ху-у-у...

— Тікай, Мишко, — гукали всі, — бо зараз як війне снігом!

А він знай ягодами ласує: то горобиною, то калиною...

Сніг пішов уночі. На ранок таке зробилося... Ні стежки, ні доріжки, скрізь однаково біло. «Ой лишенько, — злякався ведмідь, — як же тепер барліг шукати?» Він туди, він сюди — нема шляху! А тут ще хтось сокирою: клюк-клюк, а гавкучий собака десь: «Гав-гав»...

Сів він під ялинкою і аж тремтить увесь.

— Так йому й треба, — каже головний снігур. — Бачили, як горобину пообскубував?

— Дивіться на цього ненажеру! — гукнула сорока. — Не клопочися, Мишку, біжи за мною! — Сама пурх-пурх, а ведмідь човг-човг слідом мокрими п'ятами. Так і дісталися барлога. І вже знає сорока, що навесні Мишко їй обов'язково віддячить. Скільки хоч натрусить м'якенької шерсті на гніздо пискляткам*.

Юрій Старостенко

***Писклята** — так кажуть про когось маленького. У цій казці — про майбутніх пташенят сороки.

Зимові пригоди

Перевір себе.

1. Коли відбувалися події?

А восени Б взимку

2. Чим ласував ведмедик?

А медом Б ягодами

3. Що налякало ведмедика?

А сніг Б дощ

4. Хто допоміг Мишкові?

А снігур Б сорока

- Пригадай, як ще називають ведмедів. Добери і запиши кілька слів, близьких за значенням.

Blank handwriting practice lines for the first task.

- Запиши свій заголовок.

Blank handwriting practice lines for the second task.

- Склади і запиши загадку про ведмедя або сороку (на вибір).

Blank handwriting practice lines for the third task.

- Продовж усно. Наприклад: *Ранок (який?) зимовий, морозний, чудовий.*

Сніг (який?)

Ялинка (яка?)

Барліг (який?)

- **Попрацюйте разом.** Розподіліть ролі. Інсценізуйте казку.

Перевір свої знання за розділом «Здрастуй, зимонько!»

1. Текст, у якому є словесне зображення предмета, називають

А розповіддю

Б описом

2. Про дбайливе ставлення до пташок йдеться у вірші

А «Годівничка»

Б «Подарунок»

3. Оповідання «Санчата» написав

А Ярослав Стельмах

Б Тарас Кінько

- Запиши заголовки та прізвища авторів творів, які тобі найбільше сподобалися.

- Чи є в розділі твори, які мають спільну головну думку? До чого нас спонукають їхні автори?
- Про яких пташок ти читав / читала у творах розділу? Яких ще птахів можна побачити взимку? Опиши (усно) одну з них.
- З яких творів узято рядки?
 - *Колись люди міряли час від літа до літа, від зими до зими.*
 - *— Ой, бідолашний, голодний, напевно, змерз зовсім.*
 - *Синичка могла зібрати більше п'ятнадцяти кілограмів насіння.*
 - *Для горобчика — пшениці, в годівничку буду класти*
Свіже сало — для синиці і не дам пташкам пропасти!
- Якими висловами, прислів'ями збагатилося твоє мовлення? Які порівняння запам'яталися тобі?
- **Попрацюйте разом.** Пригадайте твір Юлії Смаль «Про хом'яка Тимка». Обговоріть, що могло трапитися, якби Тимко не привернув увагу господарів.
- **Попрацюйте разом.** Складіть «стіну зимових слів».

ЛІТЕРАТУРНИЙ ДИВОГРАЙ

Поетична скарбничка

Літературні твори, які ти читатимеш у цьому розділі, називають **авторськими**.

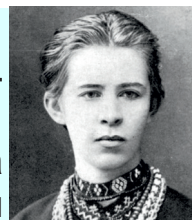
Читаючи їх, розмірковуй, уявляй, приглядайся, прислухайся.

Авторів / авторок, які пишуть вірші, називають **поетами / поетесами**. Читаючи вірші, відчуй красу художнього слова.

поезія

*Уже скотилось із неба сонце,
заглянув місяць в моє віконце,* — це рядки з вірша Лесі Українки (1871–1913), присвяченого мамі.

Спражнє ім'я письменниці — Лариса Косач. Мама — Олена Пчілка (Ольга Драгоманова-Косач) — теж письменниця. Леся мала старшого брата Михайла й молодших сестер і брата — Ольгу, Оксану, Миколу й Ізидору. Перший вірш Леся написала в 9 років, а в 19 — підручник для сестри Ольги «Стародавня історія східних народів».

18. Роз'єднай слова. Прочитай рядок із вірша Лесі Українки «Вишеньки» з різною інтонацією.

Радізвишнюз'їсти,тависоколізти.

19. Прочитай вірш.

МЕНІ СНИЛИСЬ БІЛІІ ЛЕЛІЇ

(Уривок з поезії «На давній мотив»)

Мені снились білії лелії,
що хитались в місячному світлі,
мов гадали чарівнії мрії,
і пишались гордії, розквітлі.
І сяяли дивною красою,
мов непевні, чарівничі квіти,
і блищали ясною росою,
що горіла, наче самоцвіти.

Леся Українка

- Про що йдеться у вірші?
- Які порівняння використано у вірші? Що вони передають?
- З'єднай лініями частини порівнянь.

Хитались,	●	●	мов гадали чарівнії мрії.
Сіяли красою,	●	●	наче самоцвіти.
Блищали росою,	●	●	мов чарівничі квіти.

У віршах поети часто порівнюють предмети, явища.
Такий художній прийом називають **порівнянням**.

20. Добери й запиши порівняння.

Роса на траві, наче

--	--	--	--	--	--	--

Росинки виблискують, немов

--	--	--	--	--	--	--

Поетична скарбничка

Ліна Костенко (1930) народилася в сім'ї вчителів.
Ще в дитинстві почала віршувати.

Прочитай на дозвіллі збірку віршів «Бузиновий цар» — про соловейка, що застудився, діда Ревила, веселий дощ, Віхолу, що «на метільній мітлі приїхала»...

24.

Прочитай пари слів.

стежки — сережки

хилитала — питала

хатка — дівчатка

- Чим цікаві ці слова?

Співзвучні прикінцеві частини слів називають **римами**.

25.

Прочитай вірш.

ВЕРБОВІ СЕРЕЖКИ

Біля яру, біля сте́жки
одягла верба сере́жки.
Головою хилитала,
потихесеньку питала:
— Де ота біленька хатка,
що гарнесенькі дівчатка?
Хай би вибігли до стежки.
Подарую їм сережки.

Ліна Костенко

- Підкресліть рими у вірші.
- У якому темпі (повільному, помірному, швидкому) потрібно читати вірш?
- Як убралася верба?
- Кому вона хотіла подарувати сережки?
- Підготуйся до читання вірша вголос. Пам'ятай, що між реченнями слід робити довшу паузу, а всередині речення — коротку.
- **Попрацюйте разом.** Обговоріть, у яких рядках поетеса описує вербу як живу істоту.
- Віднови вірш.

Хай би вибігли до стежки.

Подарую їм сережки.

— Де ота біленька хатка,

що гарнесенькі дівчатка?

26. Прочитай назву вірша й розглянь малюнок. Як ти думаєш, про що йтиметься в цьому творі?

27. Прочитай вірш.

ЧАРОДІЙНЕ СЛОВО

Хлоп'я у полі стежкою прошкує*
метелик білий в маки залетів.
Чорненький **котик** в снопиках **мишкує***,
вони такі під сонцем золоті!
Він ловить шурхит, шелест, шарудіння,
хапає снопик лапками двома.
А миша знає слово чародійне,
і він її ніколи не спійма.

Ліна Костенко

***Прошкує** — крокує, йде.

***Мишкує** — ловить мишей.

- ● Про яке чародійне слово йдеться у вірші?
● Чи можна зловити шурхит, шелест, шарудіння?
● Визнач настрої вірша (*радісний, журливий, грайливий*).

- **Попрацюйте разом.** Обговоріть, що означає виділений вислів.
● З'єднай лініями слова, що римуються.

прошкує	●	●	чародійне
двома	●	●	мишкує
шарудіння	●	●	спійма

28. Доповни речення.

Мені					поетичні твори,
тому що					

Вживай у своєму мовленні.

- Йти — рухатися кроками.
- Чимчикувати — йти, часто ступаючи.
- Плентатися — йти (їхати) повільно, через силу.

Поетична скарбничка

У віршах Григорія Фальковича ми знайомимося з найрізноманітнішими дійовими особами. Це і тарган-хуліган, і нечепури з нечупарами, і щедрий комар, і корова, яка любить ходити в кіно...

Твори письменника дотепні, життєрадісні, привчають мислити.

Письменник часто зустрічається з юними читачами у школах і бібліотеках.

29. Швидко прочитай пірамідки слів.

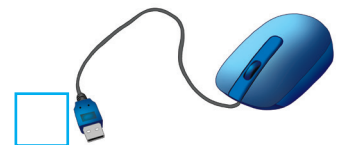
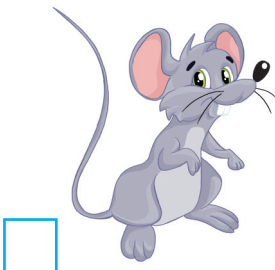
хоч	але	він
вона	живе	дуже
потім	кішка	буває
звичка	гризун	дитяча
техніка	боїться	доросла
проблеми	пухнаста	неледача

30. Прочитай вірш Григорія Фальковича.

У комп'ютера — проблеми:
дуже він боїться Емми.

Бо вона хоч невеличка,
та гидка у неї звичка:
відбирати в нього мишку,
потім звать сусідську кішку,
потім ждати, що вона
уполює гризуна.

Добре, що пухнастий гість
зранку техніку не їсть.

- Які проблеми були в комп'ютера?
- Яку погану звичку мала Емма?
- Назви пари слів, які римуються.
- Познач зображення мишки, про яку йдеться у вірші.
- Кого автор називає пухнастим гостем?

- **Попрацюйте разом.** Обговоріть, який заголовок можна дібрати до вірша Обґрунтуйте свою думку.

31. Прочитай вірш другу / подрузі.

СКІЛЬКИ СМУЖОК В ТИГРЕНЯТИ?

Скільки смужок в тигреняти?
Оля мовить: «Ой, багато!»
Та не скаже вам ніхто,
скільки точно — сорок, сто...

В нього мордочка у смужках,
смужки на боках, на вушках,
і на спинці, й на хвості —
лиш нема на животі.

І порадив Олі тато:
«Щоб напевне це дізнатись,
треба в зоопарк сходити,
в тигра смужки полічити».

Григорій Фалькович

- Що тобі найбільше сподобалось у творі?
- Що тато порадив доньці? Знайди ці рядки, прочитай і підкресли.
- Поміркуй, чи можна в зоопарку полічити смужки в тигра. Чому? Звідки можна дізнатися про це?
- Розглянь малюнок. Чи знаєш ти, де живе тигр?
- Що тобі відомо про його спосіб життя та звички?
- Випиши парами слова, що римуються.

Blank handwriting practice lines consisting of a grid of horizontal and diagonal lines, with a vertical pink line on the right side.

- Який настрій вам навіває вірш? Обміняйтеся думками.
- Прочитайте вірш з радісною інтонацією, а потім з інтонацією розчарування.

Невеликі прозові художні твори називають **оповіданнями**. В оповіданнях автори описують якусь подію з життя одного або кількох персонажів.

З оповідань розділу ти дізнаєшся про різні події з життя твоїх ровесників.

32. Потренуйся виразно читати речення. Слова, виділені курсивом, допоможуть дібрати відповідну інтонацію.
- Як це так? — *обурювався...*
 - А я так зможу? — *спитала...*
 - Яка ж вона гарненька! — *захоплено вигукнула...*
33. Прочитай заголовок. Поміркуй, про що може йтися у творі з такою назвою.

34. Прочитай текст.

МОТЯ І ЖАДЬОХА

Жадьоха сиділа на килимку, обклавшись іграшками, і дивилася спідлоба на Оленку. І так щодня! Скільки б іграшок не приносили Оленці, зла Жадьоха клала їх біля себе, а Оленці забороняла торкатись бодай найменшої, бодай поламаної. Не дивно, що дівчинка тинялась по кімнаті й нудилась.

— Як це так? — обурювався тато за зачиненими дверима. — Ми надарували їй іграшок мало не до стелі, а їй нецікаво!

Жадьоха зиркала на Оленку і мовчки показувала кулак. Мовляв, тільки спробуй мене виказати, матимеш на горіхи! Ніхто, крім Оленки, Жадьоху не бачив. Не побачила її й тітка Олександра. Вона приїхала на ярмарок народних майстрів і привезла кошик. Там щось торохтіло і постукувало, а тітка підклікала Оленку і дозволила покопирсатись усередині. Які ж там дива були! Глиняні свищики, баранці, і дерев'яні коники, і курочки, що самі стукають дзьобами, і всілякі калатальця, і чудернацькі пташки із соломи...

Та найцікавіше почалось увечері, коли тітка Олександра відпочила з дороги й досхочу наговорилася із Оленчиними батьками. Тітка виклала на стіл купку білосніжних і яскравих клаптів та вовняних ниток у клубках. «Іграшок, Оленко, у тебе неміряно! А от такої точно немає», — заінтригувала дівчинку. Тітка Олександра почала згортати і зв'язувати нитками клаптики — і перед здивованими Оленчиними очима з'явилася справжнісінька лялька! Вона мала спідничку і фартушок, була теплою і м'якою.

— А я так зможу? — спитала Оленка.

— Спробуй, а я тобі допоможу! — тітка Олександра вибрала для Оленчиної ляльки найбарвистіші клапти, і праця закипіла.

— Яка ж вона гарненька! — захоплено вигукнула дівчинка, коли всі нитки було обрізано і тугенька, новенька її власна лялька лежала на столі. — Треба їй придумати ім'я. Назву її... Мотя! — Оленка засміялась. — Мотя — бо я її змотала із тканини і ниток!

Тітка Олександра теж засміялась.

— Та ти ж вгадала її справжнє ім'я, тільки скорочене! Такі ляльки завжди називали мотанками.

Оленка так захопилася Мотею, що на Жадьоху навіть уваги не звертала, хоча та здалеку їй показувала кулак, і приманювала пальцем, і ногами тупала від нетерплячки. Так минав день за днем: Оленка то фартушок новий Моті надіне, то намисто для неї зробить, то віночок приладнає. А Жадьоха несподівано зникла. Може, сама пішла з дому. А може, подалась услід за іграшками, які тато зібрав у торбини і відвіз до дитячого будинку. От тільки кому Жадьоха там треба, га?

Леся Мовчун

Оповідання про дітей

35. Познач ✓ жанр прочитаного твору.

казка

вірш

оповідання

● Обведи слова, що стосуються твору.

цікавий

смішний

захопливий

нудний

страшний

незрозумілий

повчальний

пізнавальний

реалістичний

● Запиши, хто є головними героями твору.

Blank handwriting lines for writing the names of the main characters.

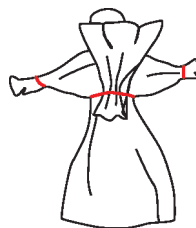
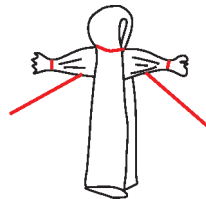
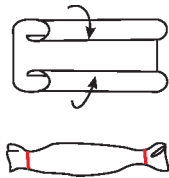
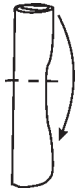
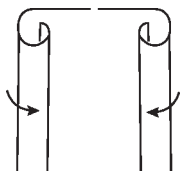
● Чому оповідання має заголовок «Мотя і Жадьоха»?

● Запропонуй свій варіант заголовка. Запиши. Обґрунтуй свою думку.

Blank handwriting lines for writing a title and justification.

● Що тобі відомо про ляльку-мотанку?

● **Попрацюйте разом.** Спробуйте виготовити ляльку-мотанку.

36. Прочитай слова, подані у зразку. Що цікавого ти помітив / помітила? Поміркуй, які слова «заховалися» в наступних рядках.

Зразок: (вода — далеко)

ліж(**)вдра

гряд(**)ртопля

во(**)леко

солод(**)рзина

ма(**)ленький

37. Роз'єднай слова. Запиши речення. Прочитай з різною інтонацією.

Ліньгіршазахворобу.

38. Прочитай оповідання.

УКРАДЕНИЙ АПЕТИТ

— Тимку, йди снідати, — кличе мама.

Хлопчик лінькувато потягнувся в ліжку й солодко позіхнув:

— Не хочу...

Мама сіла скраєчку на синове ліжко:

— А я знаю, чому ти не хочеш.

— Чому? — розплющив одне око хлопчик.

— Бо в тебе не стало апетиту.

— Куди ж він подівся? — здивувався Тимко.

— Його вкрав маленький гномик Позіхайко.

Хлопчик миттю відкинув ковдру.

— А навіщо?

— Одягайся швиденько, — сказала мама. — Ось підемо на-двір і дізнаємось.

Еге! Хіба тепер до сну? Тимко хутко* вдягнувся і зайчиком вистрибнув із хати.

— А ми знайдемо апетит? — запитав стривожено. — Бо мені ж тепер ніколи не хотітиметься їсти.

— Знайдемо, — заспокоїла Тимка мама. — Але для цього треба картоплю в погріб перенести.

Ще ніколи хлопчик не працював так охоче й завзято. Він на-кидав картоплю в кошики, а мама носила. У Тимка навіть чоло зрослося потім.

Коли скінчили роботу, хлопчик вигукнув:

— Мамо, ходімо снідати!

— От і знайшовся твій апетит, — усміхнулася мама.

Володимир Сенцовський

*Хутко — швидко.

- Хто дійові особи оповідання?
- Розкажи, яким ти уявляєш Тимка.
- Обведи слова, що стосуються оповідання.

цікаве пізнавальне нудне
повчальне страшне смішне

39.

Установи послідовність подій у тексті.

- Мама покликала Тимка снідати.
- Хлопчик миттю відкинув ковдру.
- Тимко працював охоче й завзято.
- Мама сіла скраєчку на синове ліжко.
- Мама заспокоїла Тимка, що апетит знайдеться.

- Де ж насправді подівся Тимків апетит?
- Що означає вислів *чоло зрослося*?
- Як «знайшовся» апетит?

- **Попрацюйте разом.** Прочитайте оповідання в особах.

40. Прочитай прислів'я з різною інтонацією.

Язик мій — ворог мій.

Гостре словечко коле сердечко.

● Поясни, як ти розумієш ці прислів'я.

41. Прочитай текст.

СІРИЙ КОТИК

Це сталося влітку. Безлюдною вуличкою нашого містечка мчав переляканий сірий котик, а за ним гнався захеканий хлопчисько. Хлопчик тільки вчора приїхав на літо до своєї бабусі, а котик жив тут віднедавна. Відтоді, як хтось викинув його на вулицю, котик розгублено блукав вуличками — від дому до дому, але ніхто не запрошував його у свій дім. Хоча були такі, що жаліли бідолаху, виставляли для нього блюдця з молочком. Але сірий котик, відчуваючи голод, навіть не торкався молока, налитого чужими руками. Він досі ще пам'ятав турботливі руки своєї господині — доброї бабусі, з якою прожив багато років.

Котик не знав, чому він опинився на вулиці. Пам'ятав, що якось бабусю забрали кудись. Він почув тільки слово «лікарня». А потім незнайомі люди викинули його на вулицю.

І от він блукав безпорадно чужим містечком, мріяв, щоб рідні руки гладили його м'яку шерстку, дбайливо наливали молочко у блюдце, дослухаючись до його муркотливих історій, яких він знав чимало! Котик прожив немало років на світі. Всього вже набачився.

Та от і сам втрапив у лиху пригоду. Хлопчик-забіяка заніс над сірим котиком палицю, намагаючись вдарити бідолашного. Розгубившись, переляканий котик притисся до воріт. І саме цієї миті

блакитноока дівчинка, почувши жалісливий нявкіт, вибігла з-за воріт.

— Не бий котика! — голосно вигукнуло дівча, схопивши на руки знайду. — Як тобі не соромно! — докірливо поглянула на хлопчиська. — Ось зараз відберу палицю і вдарю нею боляче тебе. Що тоді скажеш, га?

Хлопчик розгубився чи злякався насправді, що ця трохи вища за нього дівчинка з рішучим поглядом так і зробить. Палиця ніби сама випала з його рук. Вдоволений котик цього вже не бачив. Він, знайшовши прихисток біля чуйної дівчинки, муркотів їй щось казкове, відчуваючи на своїй шерстці легкий дотик рідних рук. Мудрий котик відчував напевне, що відтепер знайшов собі новий дім, нову турботливу господиню.

Марія Морозенко

- Назви усіх персонажів оповідання.
- Коли відбувались описані події?
- Чому котик опинився на вулиці?
- У яку лиху пригоду втрапив котик?
- Чиї вчинки ти схвалюєш, а чиї засуджуєш? Чому?
- Як котик знайшов нову господиню?

42.

Гра «Уважний читач». Чи є такі речення в тексті?

Речення

Та от і сам втрапив у лиху пригоду.

Це сталося взимку.

Пам'ятав, що якимось бабусю забрали кудись.

Котика на вулицю винесла бабуся.

Так	Ні

43.

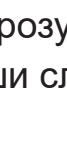
Склади і запиши два запитання до тексту.

Blank writing lines for student response.

44. Як ти розумієш значення слова *щастя*?
Запиши слова, які в тебе асоціюються зі словом *щастя*.

--	--	--	--	--	--	--	--

45. Прочитай заголовок. Як ти гадаєш, про що йтиметься в тексті з таким заголовком?

46. Прочитай текст.

ЩАСТЯ З КОРОБКИ

Зі школи Миколка, Ромчик і Марійка щодня поверталися додому разом, адже мешкали друзі в сусідніх будинках. От і цього сонячного дня вони неквапливо йшли вулицею, із захопленням обговорюючи подальші плани. Аж раптом у їхні грандіозні задуми втрутився випадок — діти побачили, як поруч із автобусною зупинкою згуртувалися люди і щось голосно обговорюють. Звісно, друзі не могли пройти повз таку цікаву подію, тож попрямували до зупинки.

Просто на зупинці стояла невеличка картонна коробка з двома переляканими цуценятами. Третє руденьке вилізло з коробки і, стоячи у загрозливій стійці, кумедно гарчало на юрбу. Люди жваво обговорювали негідника, що покинув цуценят, і те, як усім їх шкода, і як цуценята можуть загинути без догляду. Проте, коли під'їхав автобус, всі ті, хто ще хвилину тому голосно обговорювали порятунок цуценят, заметушились і швидко зникли у дверях автобуса. Маленьке хоробре цуценя, що весь цей час захищало від незнайомців своїх братика і сестричку, заспокоїлось і повернулось до коробки.

Школярі підійшли до цуценят і після короткого обговорення вирішили будь-що врятувати малечу від загибелі: тимчасово

влаштувати коробку із цуценятами у своєму дворі біля гаражів, а потім спробувати прилаштувати їх у нові сім'ї. Ромчика не полишала надія, що ще дорогою вони зможуть знайти цуценятам добрих господарів.

Дорогою цуценята остаточно заспокоїлися, чорнявий і плямистий заснули, а руденький захисник стояв на задніх лапках і визирав з коробки, чатуючи на небезпеку. Тим часом друзі вже звернули до парку і зупинилися перепочити. Цуценята прокинулися, і ось вже над краєм коробки стирчали три маленькі голівки: руда, чорнява і плямиста.

- Хто головні персонажі оповідання?
- Який випадок змінив плани дітей?
- Яку знахідку виявили діти?
- Що вирішили зробити діти?
- Знайди та підкресли в тексті опис цуценят.

47.

Хочеш дізнатися, що трапилось далі? Прочитай продовження тексту.

На сусідній лавці кремезний* військовий їв морозиво. Побачивши його, руденьке цуценятко загарчало, а чорне і плямисте сховалися в коробці. Військовий озирнувся і звернув увагу на дітей з коробкою.

— Який відважний у вас пес! Такий маленький, а вже захищає свою родину. Мені б такого собаку — я б його молодшій сестрі подарував. Вона дуже засмучена, що в мене закінчилася відпустка і я повертаюся на фронт. А такий собака її, напевно, розрадить і захищатиме, поки я захищаю Батьківщину.

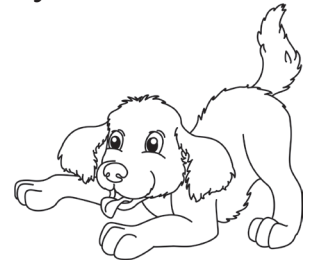
— То подаруйте їй саме цього, — радісно відповіли діти і наввипередки розповіли історію цуценят.

Так руде відважне цуценя отримало нову сім'ю, а діти попрямували до свого двору вже з двома цуценятами. Марійці

спало на думку, що цуценят потрібно нагодувати, тому друзі попрямували до магазину за ковбаскою. Але двоє поліціантів чемно пояснили дітям, що в продуктові крамниці не можна заходити з тваринами. Тому по ковбаску пішли Ромчик і Миколка, а Марійка з цуценятами залишилася біля входу. Раптом чорняве цуценя висунуло голову з коробки і почало ретельно принюхуватися до поліціанта. Той усміхнувся і сказав:

— Оце так! Такий малий, а бутерброд у моїй кишені внюхав! Нам би в поліції собака з такими талантами не завадив.

— То візьміть цуценятко до себе, він, мабуть, залюбки стане поліцейським собакою.

Коли хлопці вийшли з магазину, Марійка радісно сповістила їм, що чорняве цуценя знайшло собі нову родину. Хлопці зраділи. У коробці залишилося плямисте цуценятко, якому дісталася вся ковбаса з крамниці. Ситий цуцик заснув, а друзі почали вирішувати, що з ним робити. Дітям вже час було розходитися по домівок, і Марійка запропонувала взяти цуценя на ночівлю додому, а зранку школярі мали продовжити пошуки сім'ї для песька. Дівчинка дуже хотіла залишити цуценятко в себе, проте на це, скоріш за все, не погодяться її батьки, двоє котів і папуга.

Та вранці до Ромчика і Миколки вийшла лише Марійка. Вона була щаслива повідомити, що і батьки, і обидва коти, і папуга встигли потоваришувати з плямистим цуценям і не захотіли з ним розлучатись.

Так троє друзів зробили добру справу — знайшли дім для трьох цуценят.

Анатолій Лапушен

*Кремезний — широкоплечий; міцної тілобудови.

- Розкажи, як друзі прилаштували цуценят.
- Зафарбуй зображення цуценяти у відповідний колір.
- Обведи слова, що стосуються оповідання.

цікаве пізнавальне нудне
повчальне страшне смішне

Оповідання про дітей

- Запиши, хто став новими власниками цуценят.

Рудого —

Чорного —

Плямистого —

- Чи погоджуєшся ти з твердженням, що діти зробили добру справу? Свою думку обґрунтуй.
- Чи доводилося тобі знаходити безпритульних тварин? Розкажи.
- Придумай і запиши клички для домашніх улюбленців.

Хом'ячок

Папужка

Черепашка

- **Попрацюйте разом.** Виконайте завдання на вибір. Складіть оголошення про знайдену або загублену домашню тварину. Запиши його.

- **Попрацюйте разом.** Створіть лепбук «Як поводитися, коли знайдеш безпритульну тварину».

48. Чітко і швидко промовляй чистомовки.
Ли-ли-ли — ми в магазин пішли.
Ок-ок-ок — там багато квіток.
Ів-ів-ів — накупили олівців.

49. Прочитай текст.

МАРУСІНІ КВІТИ

«Ой матусю, який мені гарний сон наснився, — сказала Маруся, яка щойно розплющила оченята і замріяно дивилася на маму. — Буцімто, — продовжувала вона, — уже зима, надворі іскриться сніг, а в моїй кімнаті цвітуть розмаїті квіти й над ними кружляють різнобарвні метелики. Шкода, — трохи сумніше додала дівчинка, — що це лише казковий сон. А я навіть не встигла відчутти запах отих квітів, бо прокинулася. От якби мені трапився добрий чарівник, я би попрохала його здійснити цей сон».

Теплий мамин погляд торкнувся дитячого личка, і щось загадкове ледве помітно промайнуло в її очах.

Згодом матуся разом із донечкою зазирнули до крамниці під назвою «Країна квітів», де було багато різних вазонів.

«Вибирай, доню», — мовила мама. Та коли дівчинка простягнула руку до вазонів, що квітли в залі, уточнила: «Для початку ми візьмемо не самі квіти, а їх насіння». І вони разом почали вибирати пакуночки, де були намальовані квіти, якими так милувалося дівчатко. Далі, за порадами квітникаря, підібрали ґрунт й горщики для вазонів. Вони були з яскравими візерунками сонечок і метеликів, схожих на ті, що наснилися дівчинці.

Наступний день був ще цікавішим, адже Маруся, з допомогою мами, посадила першу у своєму житті квітку, і було це насіння червоної герані. «Рости красунею», — мовила вона насініні ті чарівні слова, які неодноразово чула від матусі.

Турбот було чимало, та Маруся завжди знаходила час, щоб подбати про вазони, полити їх, промовляючи чудодійні побажання. І ось, коли зима почала натхненно малювати казкові візерунки на шибках вікон, диво здійснилося — у кімнаті розцвіли квіти. І були це — червона, рожева, біла герані та різнобарвні бегонії.

Дівчинка захоплено розглядала квіти, що квітували на підвіконні, тоді як за вікном падав сніг. І раптом вона яскраво пригадала той сон, що наснився їй влітку. Хутко торкнулася носиком червоної герані, увібравши в себе аромат тієї квітки, яку вона так і не встигла понюхати уві сні та яку, що найважливіше, посадила і виростила власноруч.

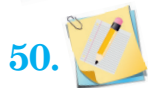
«Як пахне!», — вдоволено сказала мамі.

«Бачиш, доню, — лагідно мовила та, — казкові сні та мрії здійснюються, але до цього треба докласти зусиль. Ти сама можеш бути чарівницею, адже знаєш чарівні слова, на які відгукуються квіти».

Марія Дем'янюк

- Назви персонажів оповідання.
- Прочитай заголовок твору. Полічи, скільки абзаців в оповіданні.

50. Установи послідовність подій у тексті.

- Згодом матуся разом із донечкою зазирнули до крамниці.
- Ти сама можеш бути чарівницею.
- Вони разом почали вибирати пакуночки, де були намальовані квіти.
- Ой матусю, який мені гарний сон наснився.
- Маруся завжди знаходила час, щоб подбати про вазони.

- Перекажи текст за опорними реченнями.
- Чи доводилося тобі вирощувати рослини з насіння? Розкажи про свій досвід та спостереження за проростанням насіння.
- Добери і запиши свій заголовок до тексту.

- **Попрацюйте разом.** Інсценізуйте оповідання.

51.

Знайди «зайве» слово в кожному рядку.

Сіно сіно сіно кіно сіно сіно сіно.

Буряк буряк будяк буряк буряк буряк.

Орел орел орел орел орел осел орел.

Поні коні поні поні поні поні поні.

52.

Прочитай текст.

КРЕЙДА ДЛЯ ДРУЖБИ

Маруся з батьками переїхали з Києва до Львова.

Дівчинка уважно спостерігала за дітьми з вікна. У дворі малювали крейдою, грали в м'яча та будували замки з піску. Перед тим, як вийти знайомитися, Маруся попросила в мами крейду.

Діти були в такому захваті, що не звернули уваги на новеньку. Дівчинка спробувала заговорити до хлопчика в зелених шортах:

— Привіт! Хочеш, я поділюся з тобою крейдою?

— Що? Та ні, у мене своя є, — відповів той і побіг до гурту.

Наступного дня Маруся вийшла у двір з м'ячем.

— Хочете моїм м'ячем погратися? — спитала Маруся в близнючок.

— Та ні, у нас своїх аж два, — відповіли сестри.

Так само дітей не вразили й Марусині іграшки для піску. Кожен мав свої відерце, лопатку й пасочки. Тож дівчинка знову гралася сама.

— Марусенько, як твої нові друзі? — запитала ввечері мама.

— Ніяк, — буркнула Маруся. — На мене не звертають уваги! Я пробувала грати в усі їхні ігри, але мене все одно не помічають!

— То грай по-своєму — у те, що цікаво тобі, — порадив тато.

Наступного дня Маруся не виносила крейди, м'яча чи відерця. Дівчинка позбирала камінці з усього двору і почала розкладати їх на траві.

Першим підбіг хлопчик у зелених шортах:

— Що це ти робиш?

— Будую дорогу з міста в аеропорт, — відповіла Маруся.
Хлопчик постояв ще хвилинку і відбіг. Маруся зітхнула, але продовжила будувати.

Та хлопчик дуже скоро повернувся.

— Я зібрав камінці. Можна, я допоможу тобі? — спитав він.
Маруся так зраділа, що доручила хлопчикові свою улюблену частину — аеропорт!

— А що це ви будете? — прибігли близнючки.

— Аеропорт, — відповів хлопчик. — Це Маруся, вона переїхала з Києва.

— Клас! Можна з вами?

Усі діти долучилися до гри. У дворі розгорнулося таке велике будівництво, що додому дівчинка прийшла пізно ввечері.

— Мамо, для дружби крейда не потрібна! — радісно вигукнула Маруся ще з порога. Відтепер у неї є друзі!

Саша Войцехівська

- Куди переїхала Маруся?
- За яких обставин Маруся з батьками могли переїхати в інше місто?
- Чим займалися діти у дворі?
- Чи легко було Марусі потоваришувати з дітьми?
- Як дівчинці вдалося знайти друзів?

53. Познач жанр прочитаного твору.

казка

вірш

оповідання

● Запиши, хто є головними героями твору.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

● Поміркуй і запиши, що потрібно для дружби.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

● **Попрацюйте разом.** Доберіть прислів'я про дружбу та друзів.

Перевірте свої знання за розділом «Літературний дивограй»

- Які твори називають авторськими?
- Що таке оповідання?
- Чим вірші відрізняються від оповідань?
- Пригадай імена та прізвища авторів віршів у цьому розділі. Твори яких згаданих авторів тобі ще хотілося б прочитати?
- Хто автор / авторка вірша «Чародійне слово»?
- Хто написав оповідання «Щастя з коробки» та «Сірий котик»?
- З яких творів узято рядки?
 - ...*То хоч в серце біль доходив,
я собі вставала тихо.*
 - *Вона приїхала на ярмарок народних майстрів і привезла кошик.*
 - *Який відважний у вас пес! Такий маленький, а вже захищає свою родину.*
- Головною думкою якого твору може бути прислів'я: «Пороби до поту, то й поїси в охоту»?
- Якими висловами, прислів'ями збагатилося твоє мовлення?

Blank writing lines for the first question.

- Народна мудрість свідчить: «Чого навчишся — того за плечима не носити». Ти погоджуєшся із цією думкою? Висловлюй свої міркування за зразком: *Так (ні), я погоджуюся (не погоджуюся) із цією думкою. Я вважаю, що ..., тому що Наприклад, Отже, ... (зроби висновок).*

- **Попрацюйте разом.** Складіть «стіну» слів на тему «Моє читання».

Blank writing lines for the second question.

ВЕСНА, ВЕСНА-ВЕСНЯНОЧКА!

Сонце гріє, сонце сяє — вся природа воскресає

54. Прочитай виразно і радісно.

Скоро сонечко пригріє,
потечуть струмки,

темний гай зазеленіє,
зацвітуть квітки.

Олександр Олесь

- Чому, на твою думку, гай був темний?

55. Приклади люстерко (дзеркальце) до лінії та прочитай прислів'я. Поміркуй, чому так кажуть.

Сонце гріє, сонце сяє — вся природа воскресає.
Всяк квіткам, а осінь помям.
Веснянний рік годуює.
Водю втять внаю.

56. Прочитай текст.

ЖАЙВОРОНОК СОНЕЧКУ ДОПОМАГАЄ

У дрімучому лісі і в глибокому яру ще лежить холодний сніг.
Спить підсніжник під торішнім листком. Синіє лід на ставку.

Тільки на схилах горбків розтав сніг, побігли струмочки. В синьому небі **заграло ясне сонечко.**

Вийшла з хати маленька дівчинка Маринка і побачила сіру пташечку в небі. Пташечка **співала, ніби срібний дзвіночок на крилах піднімала**, а він тремтів, тремтів.

— Мамо, що це за пташечка співає? — запитала Маринка.

— Жайворонок, — відповіла мама.

— Чому ж він так рано прилетів? Чому так радісно співає?

Ще ж сніг лежить...

— Жайворонок сонечку допомагає, — відповіла мама.

— Як же він допомагає? — здивувалась дівчинка.

— Коли жайворонок летить у синє **небо**, воно **стає теплішим.**

Василь Сухомлинський

Сонце гріє, сонце сяє — вся природа воскресає

- Які зміни в природі описав автор?
- Що здивувало Маринку?
- Як жайворонок допомагає сонечку?
- Прочитай виділені вислови. Поясни їх.
- Чому, на твою думку, підсніжник має таку назву?

57.

Дай короткі письмові відповіді на запитання за змістом прочитаного.

Про яку пору року йдеться у творі? _____

Про який місяць йдеться у творі? _____

Як звати головну героїню? _____

- Спробуй скласти загадку про весну. Запиши.

Blank writing lines for the riddle task.

- **Попрацюйте разом.** Виконайте завдання на вибір.

- Продовжте історію за поданим початком: «Однієї весняної днини ми пішли до лісу...».
- Пофантазуйте, як перелітні птахи розказують про свою дорогу додому.

Вживай у своєму мовленні.

- Побачив шпака у дворі — знай: весна на порі.
- Де ластівка не літає, а на весну додому прилітає.
- Навесні все оживає, танцює й співає.

58. Прочитай уважно текст.

ПРО КУЛЬБАБОК

«Ой, скільки в мені сонячного саява і добра», — говорила жовтенька кульбабка своїй подрузі, теж кульбабі. «І я відчуваю, що наповнена тим світлом і теплом», — відповіла та. «А як хочеться цим поділитися: і саявом, і добром, і теплом», — промовила третя кульбабка, яка росла поруч і ненароком почула цю розмову. «Так, — відгукнулася перша квітка, — мрію, щоб у світі було багато жовтої барви, яка зігріває серця усіх і дарує сонячне світло кожному». Неподалік, за квітучими яблунями, стояла Матінка-природа. Вона милувалася чарівним цвітом та насолоджувалася його духмяним запахом. Щойно почула розмову кульбабок, зачаїлася, прислуховуючись. Потім, звернувшись до кульбабок, промовила: «Ви матимете дар, щоб зробити так, аби того жовтого саява і добра ставало дедалі більше».

Минув час, і якось кульбабки помітили, як їхній жовтий цвіт перетворюється на пухнасту білу кульку, що складається із тендітних біленьких зірочок... А далі, коли вітер вітає їх ніжним поцілунком, пух розлітається. Тоді вони здогадались, яким даром обдарувала їх Природа. Адже від цих маленьких білих зірочок у наступному році заквітує ще більше кульбабок. І буде ще більше сонячного саява, тепла та добра і на небі, і на землі. Бо мудра Матінка-природа завжди дотримується своїх обіцянок і прагне зробити світ ще кращим!

Марія Дем'янюк

- Про що розмовляли кульбабки?
- Яким даром наділила кульбабок Матінка-природа?
- Як з часом змінилися кульбабки?
- Що прагнула зробити мудра Матінка-природа?
- Пригадай і скажи, які весняні квіти ростуть у місцевості, де ти проживаєш. Які твої улюблені?
- **Попрацюйте разом.** Прочитайте розмову кульбабок в особах.

59. Прочитай і відгадай загадку.

Чималеньким виростає,
міць з роками набирає.

Може жити сотні літ,
має величезний рід.

60. Прочитай з другом / подругою текст.

ДОБРЕ ДІЛО (скорочено)

Того дня ми стільки набачилися... Була весна. Ліс усіма своїми принадами вигравав проти сонця. Мерехтіло в очах від розмаїття квітів. Приємно паморочилася голова від запахів молодого листя, від пташиного пересвисту.

Тоді й трапилася ця зовсім незначна пригода. Як переходили видолинок, Інна відчула, що за ногу її щось шарпнуло. Глянула — а це нога потрапила в сильце.

Було сильце з тонкої лінви*. Років з п'ять чи й більше тому якийсь браконьєр* поставив його на заячій стежині. Примотав кінцем до молодого дубка. Хтозна, чи потрапило коли в нього необачне звірятко. А от дубкові вийшла від того велика шкода. Лінва глибоко врізалася в стовбур і не давала деревцю можливості рости.

Ми трохи помарудилися, але таки розмотали сильце.

От і вся пригода. Здавалося б, давно пора їй забутися. А Інна ні-ні та й скаже:

— Пригадуєш, як дубка визволили?

А все тому, що ми тоді не просто провели в лісі хороший день.

Ми зробили хоч маленьке, але добре діло: визволили деревце.

Євген Шморгун

***Лінва** — дуже міцна мотузка з волокон або дроту; канат.

***Браконьєр** — людина, яка займається незаконним полюванням чи рибальством.

- Від чийого імені ведеться розповідь?
- На яку знахідку натрапив оповідач?
- Як урятували деревце?

Сонце гріє, сонце сяє — вся природа воскресає

61. Вибери правильну відповідь. Заповни бланк відповідей.

1. Яка пора року описана в оповіданні?

А літо

Б весна

2. Хто потрапив у сильце?

А Інна

Б оленяtko

3. Хто поставив сильце?

А браконьєр

Б лісник

4. Кого визволили діти?

А білочку

Б дубок

Бланк
відповідей

1	
2	
3	
4	

● Прочитай виділені слова. Ти погоджуєшся з цією думкою? Висловлюй свої міркування за зразком: *Так (ні), я погоджуюся (не погоджуюся) з цією думкою. Я вважаю, що ..., тому що Наприклад, Отже, (зроби висновок).*

62. Склади сенкан і запиши за опорними словами.

Дуб

Кучерявий,

Госте,

На дубі

● Запиши пораду для тих, хто береже природу.

● **Попрацюйте разом.** Обговоріть, який інший заголовок можете дібрати. Обґрунтуйте свої думки.

Відповіді до завдань (посторінково)

С. 52. Санчата. С. 54. Бурулька, зима, холод, іній, відлига, крига, мороз. С. 93. Дерево.

ЗМІСТ

УКРАЇНСЬКА МОВА

Пряме й переносне значення слова.....	5
ЧАСТИНИ МОВИ	8
Поняття про частини мови.....	8
Слова, які називають предмети (іменники).....	10
Велика буква в іменах, по батькові, прізвищах.....	19
Слова, які називають ознаки предметів (прикметники).....	26
Слова, які називають дії предметів (дієслова).....	39
УРОКИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ	18, 31, 38

Зимові пригоди.....	51
ЛІТЕРАТУРНИЙ ДИВОГРАЙ	67
Поетична скарбничка.....	67
Оповідання про дітей.....	74
ВЕСНА, ВЕСНА-ВЕСНЯНОЧКА!	90
Сонце гріє, сонце сяє — вся природа воскресає.....	90

УДК 811.161.2(075.2)
К77

Кравцова Надія Михайлівна, Савчук Алла Степанівна

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ

Навчальний посібник для 2 класу закладів загальної середньої освіти
(у 4-х частинах)

Частина 3

Кравцова Н.

К77 Українська мова та читання : навч. посібн. для 2 кл. закл. загал. серед. освіти. У 4 ч. Ч. 3 / Н. Кравцова, А. Савчук. — Тернопіль : Підручники і посібники, 2024. — 96 с.

Цікавий, змістовний навчальний посібник «Українська мова та читання. 2 клас» складається з чотирьох частин. Кожна частина вміщує два розділи: українська мова та читання. Навчальний посібник містить творчі диференційовані, мовно-логічні завдання, різноманітні мовні дослідження, завдання на розвиток мовлення та критичного мислення. Дітям сподобаються цікаві казки, оповідання, вірші, вирішення життєвих ситуацій. У посібнику особлива увага приділяється вправам для групової роботи, самооцінювання. У захопливій формі діти матимуть змогу вивчати українську мову.

ISBN

ISBN

(Ч. 3)

УДК 811.161.2(075.2)

Формат 60×84/8. . др. арк., обл.-вид. арк. Тираж . Замовлення № .
Видавець, виготовлювач і розповсюдjuвач видавничої продукції Редакція газети «Підручники і посібники»
46000, м. Тернопіль, вул. Поліська, 6а. Тел.: (0352) 43-15-15; 43-10-31
Збут: rip.terнопil@ukr.net Редакція: editoria@i.ua
Інтернет-магазин: www.pp-books.com.ua
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюдjuвачів видавничої продукції
серія ДК № 5143 від 05.07.2016 р.

ISBN
ISBN

(Ч. 3)

© Кравцова Н., Савчук А., 2024